

Aluminij

Časopis družbe Talum d.d., Kidričevo

julij-avgust 2005/ številka 7-8/ leto XLII

TALUM, d.d., KIDRIČEVO
2325 KIDRIČEVO

DAN ZA ZDRAVJE - 10. SEPTEMBER 2005

Zbrali se bomo pred letnim kopališčem v Kidričevem ob 8.30. Vabljeni zaposleni v Talumu in njegovih hčerah.

Uspešno tudi letos

Na začetku druge polovice leta nas najbolj zanima, kaj smo v Talumu na področju proizvodnje in poslovanja naredili v obdobju prvih šestih mesecev. Zato je večina gradiva v tem Aluminiju posvečena proizvodnji in delu v strokovnih službah. Pri tem so zelo pomagali vodje DE in nekaterih služb s svojimi prispevki, s čimer so pokazali sliko svojega področja dela in način komuniciranja z ostalimi. Splošna ocena za 2005 je: uspešno!

Preden nadaljujem na to temo, vas moram še zadnjič spomniti na velikega prijatelja Taluma, gospoda Danila Fürsta. Verjetno ste že izvedeli, da je 1. avgusta, v 94. letu življenja, za vedno zapustil ta svet. Odšel je spokojno, kot da bi prišel do točke, pri kateri je izpolnil življenje, vsaj takšno, kot ga je pojmoval in delil z drugimi. Mediji so o njegovi smrti dostojno poročali, saj je pripadal samemu vrhu slovenskih arhitektov 20. stoletja. Nikoli se ni delal večjega, kot je bil. Med strokovnjaki je ostal zapisan kot človek, ki je našel svoje poslanstvo v arhitekturi, narejeni po meri človeka. Mediji so v povezavi s tem omenjali tudi Kidričevo in nas šteli kot vzorec izgradnje države.

Rad bi vas spomnil, da je g. Fürst letos, ob prazniku državnosti, dal nasaditi lipov drevored v kraju svojega otroštva, na Stari Gori pri Sv. Juriju ob Ščavnici. S tem dejanjem, ki ima svojo zgodovino, je pokazal, kako ceni svoje korenine in naravo. Stara Gora ni daleč od nas, malo daljše kolesarjenje ali popoldanski izlet nas pripelje na ta kraj, ki je poznan tudi po baročni cerkvi iz 17. stoletja in unikatnem mlinu na veter.

Kot že rečeno, prvo polovico leta smo zaključili uspešno. Pri proizvodnji anod so nas že razvadili s konstantno dobro kvaliteto, o količinah pa se niti ne sprašujemo. Malo za tem, ko smo dobili ta prispevek, se je zgodila hujša okvara na sistemu gretja olja pri mešalnikih, zaradi česar se je proizvodnja anod ustavila za 14 dni. Vodja DE, g. Šibila, je pojasnil okoliščine okvare, predvsem pa dejstvo, da so jo hitro in strokovno popravili. Pri tem so dodelali sistem kontrole pretoka olja in tako preprečili, da bi se to še kdaj ponovilo. Izpad proizvodnje so nadoknadili z anodami iz rezerv. V elektrolizah se, poleg ostalega, lahko pohvalimo s proizvodnjo najčistejšega aluminija doslej in z uspešno izvedeno modernizacijo čistilne naprave.

Tudi v livarnah dosegamo planirane cilje. Vodjo DE, g. Krošla, in njegovo skupino zelo skrbijo težave z zaprtim hladilnim sistemom, kar jih je v zadnjem obdobju prisililo, da uporabljajo vodo iz vodarne. Na ta način so nadomestili izgubo in avgusta odlili rekordno količino livarskih zlitin. Problem zaprtega hladilnega sistema ostaja in se rešuje po fazah, kaže pa, da ga tudi drugje ne obvladujejo. Pomembno je, da v obeh livarnah uspešno povečujemo količino pretopljenega odpadnega aluminija. Koliko so k temu pripomogle »lepotice« na tiskarskih ploščah, kot je napovedal g. Banko pri intervjuju v prejšnjem Aluminiju, še ne vemo... Pri proizvodnji rondelic so preseglili količino za 8 %, pri reklamacijah pa nekoliko zaostajajo za zastavljenimi cilji. Vodja enote, g. Godicelj, pozna vzroke teh problemov, nekaj jih rešujejo sami, za druge pa navaja, da niso le v njihovi domeni. Pri Vzdrževanju prepuščajo

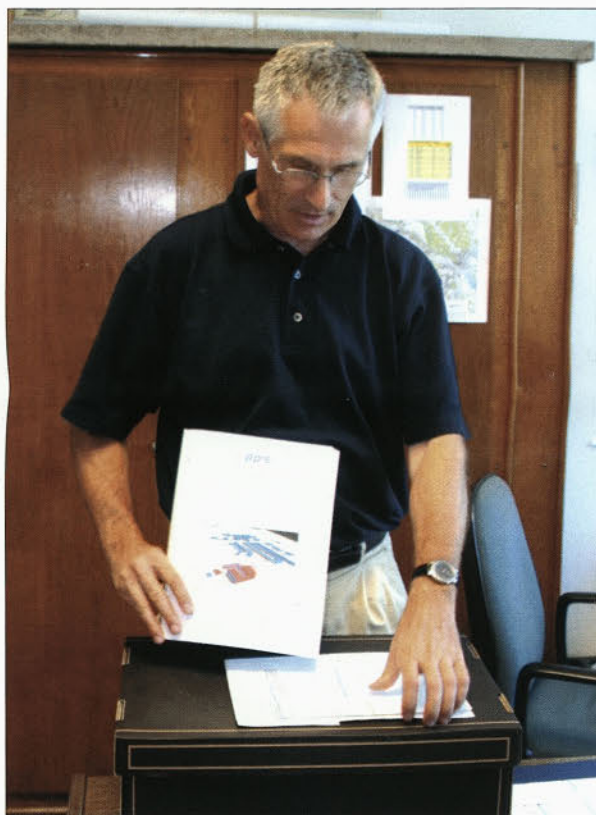
oceno svojega dela proizvodnji, obenem pa so zelo ponosni na uspešno opravljen generalni remont žerjava v elektrolizni hali C.

Ko smo vodjo razvoja, g. Braneta Kožuha, zaprosili za informacijo o poteku razvojnih nalog, je zagotovil, da gre vse po planu, posebej pa projekt pretaljevanja aluminija. Trenutno ga popolnoma zaposluje novi projekt. Oba s Ferlincem naju je dobesedno prignal v pisarno, naj ga slikava s kupom dokumentov. »Glejta, pravkar je projektna skupina končala celotno dokumentacijo za novo 800 MW Plinsko parno elektrarno, ki jo bomo še danes poslali Ministrstvu za gospodarstvo, za vlogo za pridobitev energetskega dovoljenja. Zapomnite si datum, 8. julij 2005, kot velik mejnik pri realizaciji celotnega projekta,« je ves nasmejan poudaril.

Ali ste vedeli, da v Nabavni službi, vsak dan za Talum, v povprečju porabijo 750.000 dolarjev za nabavo blaga in storitev? Po besedah g. Korošca, iz Službe za informatiko, je standardizacija in racionalizacija upravljanja informacijskih storitev njihov največji izziv. Videti je, da ga skrbi trditev, da pomen informacijske tehnologije pri doseganju konkurenčne prednosti peša. Vprašuje se, kako pri nas preprečiti stagnacijo na tem področju? Karmen Jošt iz Oddelka za kakovost šteje za najpomembnejši dosežek prvega polletja to, da smo s podaljšanjem certifikata o skladnosti z zahtevami ISO 9001 vstopili v četrto certifikacijsko obdobje in da bomo naslednje leto napolnili deset let uspešnega izvajanja in vzdrževanja sistema kakovosti. Naša redna sodelavka Aleksandra Murks pa nas tokrat bolj konkretno seznanja s koristnimi učinki trgovanja z emisijami za Talum.

Seznamamo vas z dejavnostmi sindikata, nastopom predsednika, Danila Topleka, na kulturnih večerih na Ptuj, varstvom pri delu, z olimpijsko zmagovalko iz Taluma, kadrovske vesteh in še z drugimi novicami. Osrednjo pozornost smo posvetili vodji DE Energetika, g. Škrinjarju, ki odhaja v pokoj. Poleg strokovnih zadev nam je pojasnil tudi svoje poglede na 35 let neprekinjenega dela. Za pesem, ki jo je kot iz topa ob pogovoru zrecital, sem ga kasneje vendar prepričal, da jo objavimo.

Ivo Ercegovič

Brane Kožuh s projektno dokumentacijo

Foto: Srdan Mohorič

Ko enkrat zaslužiš naziv, potem ga ne potrebuješ več

Društvo ljubiteljev umetnosti, Stara steklarska s Ptuja, je 11. julija povabilo na svoje dvorišče predsednika, Danila Topleka, na pogovor, ki je potekal kot zanimiva, malo drugačna predstava pouličnega gledališča. Scena je bila skrajno enostavna, ni bilo nobenih dodatkov, kot so plesalke, glasbeni ali svetlobni efekti in podobno. Ob sveči in dveh kozarcih, polnih pravega vina, so bile besede edino orožje sogovornikov. Pogovor je vodil mojster besede, novinar in pisatelj, Zdenko Kodrič. Organizatorica, Nevenka Dobljekar, je simbolično prižgala svečo in s tem najavila začetek pogovora. Sveča je postopoma odgorevala, kozarca pa sta čudežno ostala polna vse do konca. Morda sta sogovornika res mislila, da gre za čaj kot v pravem gledališču. Ali je bil vzrok neizpitega vina morda kaj drugega?

Moram priznati, da sem na to prireditev prišel bolj kot gledalec in še dobro, da sem imel pri sebi papir in pisalo. Beležil sem na hitro, kar na kolenu in nekaj pozneje še dodal po spominu. Treba je pohvaliti gospoda Ozmeča, ki je v Tedniku profesionalno povzel ta pogovor, toda ne vsega. Nekaj zanimivih utrinkov pa je le ostalo za Aluminij.

Preteklost. Praznovanje jubileja?

»Praznik za 50 let obratovanja smo proslavili na svoj način, skromno in brez evforije. Dostojno pa smo se spomnili svojih ljudi.«

Prihodnost?

»Če bi vedel, ne bi bil tukaj. Okolje se bliskovito spreminja, prilagajanje je nujno... moramo biti hitri. Hitrost pa lahko povzroča

tudi napake, ki lahko bistveno vplivajo na položaj družbe. Toda, ko se za nekaj odločimo, smo neustavljivi.«

Način dela. Kdaj največkrat prideš do pomembnih odločitev?

»Na takšnem položaju je normalno, da tako ali drugače vedno delaš. Vedno sem direktor Taluma, ne glede na to, ali sem na delovnem mestu ali ne. Največ idej se mi porodi takrat, ko je sila, ko sem pod pritiskom. Takrat so tudi rešitve običajno najboljše. Sicer pa zato ni trajnega recepta.«

Ali ti je bolj všeč, da te imenujejo kot direktorja ali predsednika Uprave?

»Sam naziv ne pomeni nič. Moraš ga zaslužiti. Ko pa ga enkrat zaslužiš, potem ga niti ne potrebuješ več.«

Kaj, če bi bil Talum na Ptujju?

»Nekoč je bilo v Talumu več ljudi iz neposrednega okolja, medtem ko so danes že od vsepovsod. Sedaj se vidi, kako velikopotezno in premišljeno je bila tovarna projektirana. Če bi bila na Ptujju? Drava ne bi bila v prvi ligi (smeh).«

Leto 1984.

»Tega obdobja ne moremo primerjati z današnjim časom. V samoupravljanju so se iskale bolj pravice kot dolžnosti.«

Čas tranzicije, primerjava z Impolom.

»Impol je bil v drugačni poziciji, njegove dejavnosti je bilo lažje razdrobiti po manjših enotah. V Talumu nekaterih ključnih aktivnosti ne moremo pustiti iz svojih rok, saj bi lahko kar hitro ogrozili celotno proizvodnjo. Na predlan-

ski postopek lastninjenja smo se dobro pripravili in ponudili državi dobro dolgoročno in razvojno naravnano rešitev, vendar jim je zmanjkalo poguma za odločitev. Očitno je, da ne vedo, kako se te naloge lotiti.«

Ali politika trka na vrata Taluma?

»Trka, najbolj takrat, ko je ne slišiš.«

Slišal sem govoriti: »Danilo Toplek je veliki Grünfeld.« Ali to pomeni človek s palico?

»Primerjava skorajda ni možna, saj so bili takrat drugačni časi in drugačne »manire«.«

Za jutri veš, kaj te čaka?

»Ja.«

Kaj konkretno?

»Razdelitev novih nalog. Moram povedati, da s tem nimam več problemov kot na začetku. Otresel sem se tega, da moram povsod vtakniti svoj nos.«

Najvažnejši projekt Taluma?

»Nedvomno pretaljevanje odpadnega aluminija.

Plinska elektrarna.

»Projekt, ki še zdaleč ni namenjen le oskrbi Taluma, temveč predvsem pokrivanju naraščajočih potreb po električni energiji v Sloveniji. Najprej moramo pridobiti energetske soglasje, vzporedno pa bo morala potekati tudi izgradnja plinovodnega omrežja v Avstriji in Sloveniji ter izgradnja slovenskega daljnovidnega omrežja. Po planu bi naj bil projekt končan konec 2009.«

Sežigalnica.

»To je še najmanj Talumov projekt. Mi čakamo, svoj del smo naredili. Lokacija je

primerna, predvidena tehnologija najmodernejša, ki ne obremenjuje okolja. Trdno verjamem v nujnost te rešitve, saj se še nikomur v svetu ni uspelo izogniti termični predelavi dela odpadkov.«

Kultura.

»Začeli smo z likovnimi kolonijami, kar se je izrodilo in zato odpiramo nove poti. Gradimo zbirko likovnih del Taluma. Sponzoriramo različne umetnike. Poleg tega imamo pihalno godbo in še marsikaj. Del našega odnosa do kulture pa je vsekakor tudi obnova upravne stavbe.

Plače.

Če bi prišel v pisarno kot siten delavec, na primer iz elektrolize, in zahteval, da namesto slik razdelimo denar med delavce. Kaj bi naredil?

»Znano mi je tudi takšno razmišljanje. Z vlaganjem v okolje na nek način spreminjamo tudi ljudi in jih soočamo še s čim drugim, kot je le ozko gledano delovno okolje. Kaj naj ti odgovorim na tvoje vprašanje? So ljudje, ki tega ne bodo nikoli razumeli in škoda je časa, da bi jih prepričeval. To bi v tem primeru veljalo tudi za tebe!«

Na koncu bi še omenil, da se je tega pogovora udeležilo mnogo ljudi. Samo iz Taluma nas je bilo skoraj trideset. Na naslednjih dveh predstavah, v organizaciji prizadevnega Društva ljubiteljev umetnosti, pa smo iz Taluma bili le trije. Žal!

Ivo Ercegovič

Zraven predsednika Uprave stojita novinarja Nevenka Dobljekar in Zdenko Kodrič

Foto: Stojan Kerbler

Pravice in dolžnosti v Talumu zaenkrat nespremenjene

Predsednika SKEI, konference sindikatov Kidričevo, gospoda Milana Fajta, smo zaprosili za pojasnilo, glede na odpoved Kolektivne Pogodbe Dejavnosti (KPD) z delodajalske strani. Namreč, veljavnost obstoječe KPD je potekla 30. junija 2005, pogajanja med delodajalci in sindikatom o vsebini nove pogodbe pa še niso končana. Zanimalo nas je, kako se ta aktualna situacija rešuje v Talumu.

Zakaj je bila odpovedana dosedanja KPD?

Fajt: Stara KPD v poglavju o veljavnosti govori, da lahko vsaka podpisnica pisno odpove pogodbo najkasneje tri mesece pred iztekom njene veljavnosti. Če se podpisnice ne odločijo za spremembe, velja obstoječa pogodba še nadaljnji dve leti. Delodajalska stran se je torej marca 2004 čisto legitimno odločila za odpoved z obrazložitvijo, da moramo KPD uskladiti z novim Zakonom o delovnih razmerjih (ZDR), ki je stopil v veljavo s 1. 1. 2003.

Kako potekajo pogajanja za novo KPD?

Fajt: Mešana pogajalska skupina, sestavljena iz članov obeh pogajalskih skupin, je letos rano spomladi pripravila osnutek nove KPD in si zadala cilj, da bi bila pogajanja za podpis le-te končana do 30. 6. 2005, ki je hkrati zadnji dan podaljšane veljavnosti stare pogodbe. Pogajali sta se dve petčlanski pogajalski skupini, ki zaradi nenehnega zavlačevanja delodajalske strani nista, v postavljenem roku in na osemnajstih pogajalskih sestankih, uspeli uskladiti niti normativnega (tekstovnega) dela pogodbe, kaj šele, da bi se lotili zahtevnejšega in pomembnejšega tarifne-

ga dela. Tako smo trenutno kovinarji brez tega, zelo važnega dokumenta, ki ureja pravice in obveznosti vseh zaposlenih in njihovih delodajalcev.

Kako se odraža odpoved KPD v Talumu?

Fajt: Takoj po zadnjem juniju letošnjega leta, ko je prenehala veljavnost stare KPD, nova pa še ni bila podpisana, je Uprava Taluma na predlog sindikata sprejela sklep o spoštovanju pravic iz delovnega razmerja v obsegu, kot je bilo to določeno s staro KPD in našo Podjetniško Kolektivno pogodbo. To preprosto pomeni, da veljajo vse pravice in dolžnosti iz omenjenih pogodb do preklica oziroma do podpisa nove KPD.

Kaj se dogaja v podjetjih, kjer vodstva niso reagirala kot naše?

Fajt: Ja, tam so nastali veliki problemi, in sicer v tem smislu, da so vodstva začela »čitati« Splošno Kolektivno pogodbo, ki pa je bistveno neugodna za delavce, zato roko na srce, v teh podjetjih je v tem oziru nemočen tudi sindikat. Zato moram na tem mestu pohvaliti Upravo našega podjetja,

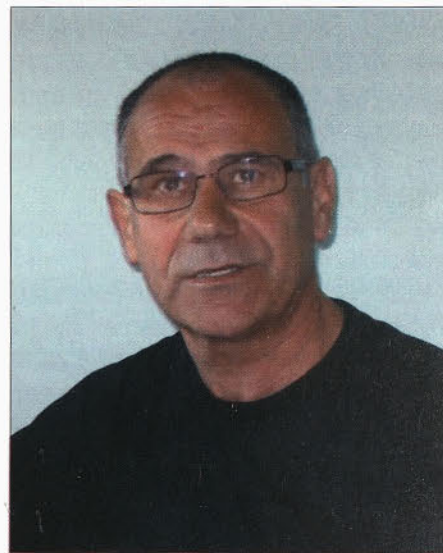
da je ravnala, kolikor je mogoče v prid vseh zaposlenih.

Kako pa naprej?

Fajt: Po dopustih, predvidoma v zadnjem tednu avgusta, se bodo pogajanja nadaljevala na tarifnem delu KPD. Do takrat naj bi obe strani pripravili svoje predloge za najboljčlovejši del pogodbe in poskusili podpisati novo do 1. 9. 2005. Seveda pa bo do takrat potrebno sprejeti še odločitev o nadaljnji veljavnosti izplačanega obveznega uskladitvenega dodatka v višini 9.000,00 sit, od 1. 8. 2005 do podpisa nove KPD pa še dodatnih 5.100,00 sit. Po podpisu nove KPD naj bi se po predvidevanjih ukinila oba uskladitvena zneska, plače pa bi se povišale za 10.419,00 sit in nato še dodatno za 2,46 % BTO.

Kakšni so dosedanji rezultati pogajanj?

Fajt: Verjetno ni posebna modrost, razumeti pojem pogajanje. Pri tej aktivnosti se vedno nekaj pridobi, ali ostane enako ali pa se tudi izgubi. Glede na to, da je bil interes delodajalske strani poleg usklajevanja KPD z ZDR naravnani k cilju zmanjševanja dosedanjih pravic in dolžnosti delavcev, menim, da so bila dosedanja pogajanja za delojemalsko stran dokaj

uspešna, ne smemo govoriti o bistvenih izgubah in tudi tako pravice kot dolžnosti delavcev so ostale na dosedanjem nivoju. Podrobnosti o celotnih pogajanjih in primerjalno tabelo bom po podpisu nove KPD objavil v našem glasilu in v zapisniku IO konference sindikatov Kidričevo, ko bom o tem poročal na tem organu.

Uredništvo

Proizvodnja

Proizvodnja od 1. do 6. meseca v letu 2005

se v p. etektim

Avgust Šibila, vodja DE Anode: V tistem trenutku, ko je realizacija količinskih ciljev v DE Anode, z doseženo višjo stopnjo stabilnosti in obvladovanja proizvodnega procesa, postala relativno enostavno dosegljiv cilj, smo jo na lestvici pomembnih kazalnikov uspešnosti postavili bistveno nižje, kot je bilo to v preteklih letih. Količine so postale samoumevne; ključni kazalec uspešnosti naše delovne

enote je uspešnost v podpori razvojnim prizadevanjem elektroliz, ki gredo v smeri intenziviranja proizvodnje (elektrolizna hala C) in povečevanja čistosti primarnega metala v obeh elektrolizah.

V prvi polovici letošnjega leta smo proizvedli 33.749 ton zelenih anod, kar je za 2,3 % manj od planiranega, predvsem zaradi prilagajanja proizvodnih parametrov (urna kapaciteta) ekstremno nizkim temperaturam v zimskih mesecih. Delno bomo te količine nadoknadili z višjo proizvodnjo do konca leta, delno pa jih bomo nadomestili z znižanjem zalog zelenih anod. Proizvodnja pečenih in zalitih anod je skladna s planom, zalivanje katodnih kompletov pa z zahtevami elektroliz. Izmet v zeleni proizvodnji je znašal 1,2 %, izmet pečenih anod pa 0,52 %. Pomemben podatek je dejstvo, da nam je uspelo znatno izboljšati odpornost anod proti zračni in CO₂ oksidaciji (posledica je nižja neto poraba anod), predvsem na račun nižje vsebnosti natrija v anodnem ostanku in izboljšanih razmer v fazi kalcinacije (podaljšan čas in temperatura glavnega

ognja). Sodelovanje z elektrolizami, vzdrževanjem in laboratorijem, našimi najpomembnejšimi partnerji, je zgledno in prinaša številne sinergije. Meje posameznih procesov so vedno manj ostre, vedno več ciljev in nalog je skupnih. V letošnjem letu posvečamo bistveno več

pozornosti izboljšanju pretoka informacij z neposredno komunikacijo (redni mesečni sestanki po skupinah), sistemu nenehnih izboljšav (v prvi polovici leta 73 predlogov, od tega 43 že izvedenih) in identifikaciji potencialno incidentnih situacij (28 zapisov, vzroki odpravljeni). Zelo vzpodbudno je dejstvo, da izboljšave in razvoj niso več izključno domena inženirskega kadra, temveč smo k sodelovanju v ta proces povabili vse, ki to želijo in zmorejo.

DE Elektrolize

Dr. Zlatko Čuš: V prvem polletju 2005 nam je uspelo zadržati visoke rezultate iz leta 2004. Skupno smo v obeh elektrolizah proizvedli 59,680 t aluminija, kar je za 775 t več od načrtovanega. V obeh elektrolizah smo količinski plan preseгли. V elektrolizni hali C smo zraven tega porabili le 13,173 kWh/t Al. V obeh elektrolizah smo dosegli zelo dobro kakovost aluminija. Doseženih 900 ppm Fe v HC in 700 ppm v HB so najboljši polletni rezultati doslej. Seveda smo morali za to marsikaj urediti zraven povečanega ciklusa menjave anod na 80 oziroma 76 izmen.

Intenzivno se ukvarjamo s preskušanjem grafitiziranih katodnih materialov v HC. Vgrajenih imamo 9 poskusnih EC, za vgradnjo naslednjih 6 pa se pripravljamo. V juniju smo končali modernizacijo čistilne naprave v HC1. Modernizacija je bila izredno zahtevna, ker je bilo potrebno med obratovanjem zamenjati distributor in PLC ter ostalo merilno senzorsko opremo. Prav bi bilo, da projekt predstavi Marjan

Jus, ki ga je tudi vodil, in še kdo iz Tonijeve ekipe bi imel zagotovo kaj napisati. Vsem, ki ste se trudili za dobre rezultate, želim prijeten oddih – na dopustu seveda.

DE Gnetne zlitine

Miran Purg: Z eno besedo - uspešno. V naši sredini smo se že nekako navadili, da se bolj pogovarjamo o tem, kaj založimo v peč in manj o tem, kaj iz peči pride. Vsi se namreč zavedamo, da z vsako tono pretaljenega odpadnega aluminija zmanjšamo porabo T-formata, ki je neprimerno dražja surovina. Odpadnega aluminija smo v prvih šestih mesecih pretalili in vgradili v drogove kar 11.300 t.

Realizacija proizvodnje pri drogovih je bila 31.600 t, pri širokem traku pa 2.500 t, kar je v skladu s planom. Tudi z izmetom in reklamacijami ni bilo težav.

Največ časa smo posvečali optimiranju delovanja peči S6. Izvedena je bila tudi študija možnih izboljšav. Večino predlaganih sprememb bomo izvedli v času remonta, v septembru.

Zraven tega smo tudi testirali nape na talilnih in livnih pečeh, s ciljem, da se prepričamo, kateri koncept odsosovanja je zares učinkovit. Oba testirana koncepta sta se izkazala za učinkovita. Pred nami je

sedaj izbor ugodnejšega ponudnika in sklenitev pogodbe. Z realizacijo tega bomo odsesali iz livarne precej prahu in izboljšali delovne pogoje.

V septembru pričnemo s skladiščenjem odpadnega aluminija v novem skladišču, ki raste na prostoru med livarnama in HC. V oktobru pa sledi montaža in zagon linije za mehansko predelavo odpadnega aluminija. Skratka, izzivov nam zlepa ne bo zmanjkalo.

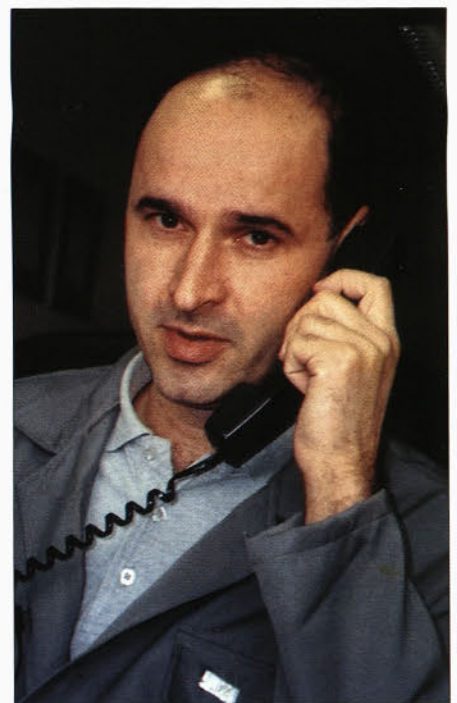

DE Livarske zlitine

Marjan Krošl: Nova stopnica, za 5.000 ton večji obseg proizvodnje kot leto poprej, je po prvem četrtletju izgledala previsoka. Proizvodnja hlebčkov sicer že vse leto poteka zelo dobro, v proizvodnji palic, ki predstavlja večinski del v skupni proizvodnji livarskih zlitin, pa smo imeli težave.

Vzrok za številne motnje proizvodnje so bili že znani problemi z odstranjevanjem olja iz zaprtega hladilnega sistema. Ker kljub številnim spremembam, sistem ni deloval bolje, smo v maju, z namenom povečanja proizvodnje na planski nivo, prešli na uporabo vode iz vodarne. Tako je bil ob polletju zaostanek za plansko realizacijo le še minimalen, v času nastajanja tega komentarja pa je plan že presežen, saj nam gre v poletnih mesecih zelo dobro in dosežemo rekordne količine. V avgustu kaže, da bomo proizvedli več kot 7.000 ton livarskih zlitin, kar bo novi mejnik v proizvodnji livarskih zlitin v Talumu.

Trenutno skupaj s projektanti zaprtega hladilnega sistema in dobavitelji opreme iščemo nove rešitve, te pa niso enostavne, so drage, predvsem pa nepreizkušene. Testirali bomo po korakih, z majhnimi spremembami in spremljali rezultate. No ja, mimogrede, malo za šalo, malo za res (tako privošljivo, čisto po »naše« !?), tolaži nas dejstvo, da se z enakimi težavami ukvarjajo tudi vsi drugi svetovni proizvajalci livarskih zlitin, ki uporabljajo za hlajenje vodo iz zaprtih hladilnih sistemov. Očitno tudi drugi ne poznajo učinkovitih rešitev.

So pa kakovostni kazalniki proizvodnje dobri, resnejših reklamacij s trga ni, tudi število pritožb za manjša odstopanja, predvsem pri trdnosti vezov, je občutno nižje kot prejšnje leto.

Pretaljevanje odpadnega aluminija poteka na planiranem nivoju, tudi delež proizvodnje primarnim podobnih zlitin dosega zastavljen cilj.

Zelo pomembna aktivnost, ki smo ji posvetili veliko časa, je realizacija projekta pretaljevanja odpadnega aluminija. Tu smo, s številnimi razgovori z dobavitelji opreme, iskali najprimernejše tehnične rešitve na področju manipulacije, obdelave in pretaljevanja odpadnega aluminija, v jeseni pa nas čaka izbira konceptov in dobaviteljev naprav.

DE Energetika

Herman Škrinjar: Dejavnost DE Energetika – enako kot še nekaterih drugih DE v TALUM-u – lahko kratko opišemo kot »servis« za vse ostale DE. Zato ne moremo govoriti o rezultatih proizvodnje, veliko pa se bi lahko razpisali o problemih in težavah, ki smo jih morali obvladati, da smo zagotavljali čimbolj nemoteno pretvorbo in oskrbo z energenti (električna energija, zemeljski plin, toplotna energija, voda) ter opravili ostale storitve v okviru našega delovanja.

Zelo na kratko podajamo, da smo v prvih šestih mesecih imeli samo 3 izklope električne energije za napajanje elektrolizne hale B v skupnem trajanju 68 minut (od tega je bilo 34 minut zaradi višje sile oz. okvar, 34 minut izklopa pa zaradi nujnega varjenja tokovodnikov). Elektrolizna hala C je bila brez električne energije 31 minut zaradi višje sile (izpad transformatorjev lastne rabe zaradi kratkega stika v TP12). Določene posledice teh izpadov so »čutili« tudi v drugih delovnih enotah. Meseca februarja je bila opravljena montaža novega merilnega sistema za meritev enosmernega toka elektrolizne hale C, ki ga je dobavila firma ABB iz Švice. Montažna dela so opravili delavci Elektroenergetike, strokovnjaki ABB pa so ga vključili v obratovanje. Novi merilni sistem deluje po čisto novem fizikalnem

principu merjenja odklona polarizirane svetlobe v magnetnem polju in s tem posredno meri jakost toka. Merjenje je zelo točno in stabilno (razred točnosti je v mejah $\pm 0,1\%$), kar je zelo pomembno za regulacijo čimbolj konstantnega toka in vodenje procesa v elektrolizni hali C.

Pri črpanju in porabi surove vode ugotavljamo še naprej 12 % manjše količine, kot v enakem obdobju leta 2004, kar je zasluga dobrega obratovanja zaprtega kroga hladilne vode za potrebe livarn in hlajenja kompresorjev v okviru naše nove organizacijske enote plin-para-voda.

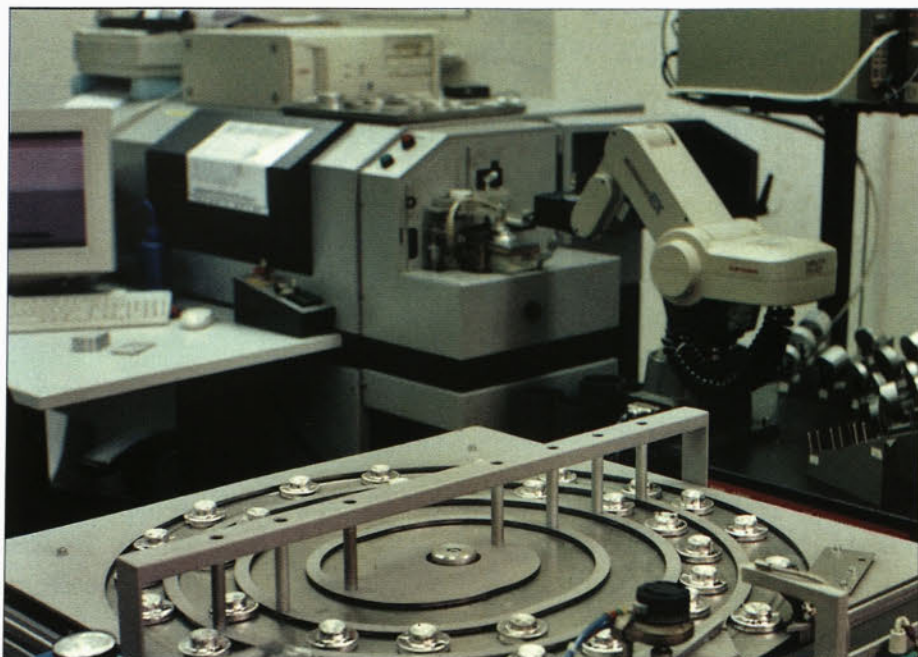
Pomembno je omeniti tudi prispevek Laboratorija za meritve, kjer so poleg vseh ostalih dejavnosti v prvi polovici leta preverili 1428 meril (od 4951 meril, ki jih imamo v evidenci) v okviru sistema zagotavljanja kakovosti ISO 9001.

Novi transformator

DE Kontrola kvalitete

Dr. Marko Homšak: Polletni rezultati kažejo, da storitve laboratorijskega preskušanja sledijo planiranim, tako da znaša indeks 52 % za področje laboratorijskih analiz in 49 % za področje spektroskopskih analiz. V absolutnih številkah pomenijo ti odstotki skoraj 14.000 analiziranih parametrov in čez 77.000 analiziranih vzorcev Al in Al zlitin. V omenjenem obdobju ne beležimo reklamacij za področje laboratorijskega preskušanja. Od postavljenih ciljev v letu 2005 je sanacija laboratorija praktično končana, prav tako pa je bila izvedena anketa zadovoljstva notranjih uporabnikov storitev. Pričakujemo, da bodo postavljeni cilji do konca leta doseženi, kakovost rezultatov analiz pa potrjena ob ponovnem kontrolnem obisku Slovenske akreditacije.

Kvantometer

DE Rondelice

Tomaž Godicelj: V prvem polletju letošnjega leta smo realizirali večino zadanih ciljev. Planirana proizvodnja rondelic je v 1. polletju presežena za 8 %. Realizirana mesečna proizvodnja, nad 1.600 ton rondelic kaže, ugodne trende glede nizkih specifičnih porab energije in materialov ter s tem pozitiven vpliv na zniževanje lastne cene rondelic. Ciljev, povezanih z reklamacijami in z njimi povezanimi stroški v 1. polovici leta, nismo realizirali. Deloma pripisujemo vzroke stalnemu povečevanju proizvodnje ob praktično nespremenjenem številu zaposlenih. Pri odpravi vzrokov za reklamacije smo posebno pozornost v tem obdobju posvečali dodatnemu usposabljanju zaposlenih.

Na področju investicij smo v februarju letošnjega leta, na liniji za ozek trak, zaključili projekt, avtomatska kontrola razpok. Gre za napravo, ki omogoča 100 % nadzor nad površinskimi napakami na ozkem traku.

Druga najpomembnejša investicija letos je razširitev kapacitete pakirne linije z novim peskalnim strojem in 4. prebiralnim trakom. Montaža opreme bo zaključena avgusta letos. Trend povečevanja deleža

peskanih rondic je letos dosegel že 40 %, tako da bo nov peskalni stroj omogočil večjo fleksibilnost glede dodatnih naročil in režim peskanja brez nadurnega in nočnega dela.

Glavni cilj do konca leta ostaja zagotoviti max. zasedenost proizvodnih kapacitet in mesečno proizvodnjo nad 1.700 ton rondelic, zato planiramo v tem obdobju za določen čas najeti zunanje delavce.

Nabava

Brigita Majal: Značilnosti Nabave v obdobju 1.–6./2005 je običajno nekaj, kar s številkami in komentarjem zapisujemo vsak kvartal v Poslovno poročilo - resni in za marsikoga suhoparni podatki. Delovanje Nabave (službe) in nabave (blaga) bi vam rada na kratko predstavila v manj formalni podobi.

Najprej nabava blaga:

- povprečno vsak dan v Talumu za nabavo blaga in storitev porabimo tričetr milijona dolarjev,
- od tega največ za elektriko, in sicer cca. 218.000 dolarjev,
- sledi glinica s približno 172.000 dolarji,
- in naša perspektiva, odpadni aluminij, s 120.000 dolarji, ki bo kmalu prevzel prvo mesto.

Količinsko to pomeni, da vsak dan prejmemo približno 900 t blaga oz. preračunano v vagone in kamione, znaša to vsak dan v letu 12 vagonov (zaradi konkurenčnosti SLO železnic pride po tirih samo glinica) in vsak dan približno 12 kamionov.

Vsak dan pomeni tudi sobote, nedelje, praznike.

Za realizacijo prej naštetega smo v prvem polletju 2005 obdelali 7.704 internih naročil, izdali 4.986 nabavnih nalogov - naročilnic in izpisali 6.897 prejemnic. Temu kupu papirja je sledila še gora računov, ki je zaposlila še druge službe in delovne enote.

In še Nabava: rečem lahko, da deluje. Skupaj nas je 35, od tega 24 moških in 11 žensk. Razmerje je vzpodbudno za nas, ženske, se pa v povprečju dolgočasimo, ker je večina naših moških dis- in razlociranih po Talumu.

Ker je sedaj čas počitnic in ste iz rumenega tiska obveščeni, kje dopustuje naša vlada in politiki, naj povemo še, kje dopustuje Nabava:

- s 46 % vodi Hrvaška,
- takoj za njo z 42 % je naša Slovenija,
- 6 % jih potuje na Irsko,
- zadnje mesto si s po 3 % za vsako delita Avstralija in Tunizija.

DE Vzdrževanje

Stanko Horvat: Pri vsebini dela DE Vzdrževanje ne moremo mimo osnovnega poslanstva, to je skrb za delovno razpoložljivost delovnih naprav ob sprejemljivih stroških. Vzdrževanje delovnih naprav pomeni zavidljiv procent stroška v enoti proizvoda.

Trudimo se, da s preventivnim in napovednim vzdrževanjem, načrtovanimi remontmi, to poslanstvo uresničimo ter izpolnimo pričakovanja proizvodnih DE.

Razpoložljivost naprav v veliki meri znižujejo intervencijski posegi. V ciljih smo si zadali, da s preventivo število intervencij obvladujemo in znižujemo ter

skrbimo za čim krajše odzivne čase. Cilja še sicer nismo dosegli, smo pa zelo blizu. Sprotno, mesečno, spremljamo porabo in stroške materiala, rezervnih delov ter storitev. Planiranih vrednosti glede na plan nismo presegli.

Del ocene uspešnosti vzdrževanja bodo podali v proizvodnih DE. K dobremu poslovanju smo nekaj doprinesli s svojim uspešnim delom v DE Vzdrževanje. Da še lahko kaj doprinesemo k večji razpoložljivosti naprav in obvladovanju stroškov, smo se aktivno vključili v pilotni projekt TPM. Le-ta je pokazal, kje smo najšibkejši.

Ocenjujem, da smo z zastavljenimi nalogami na pravi poti.

Služba za informatiko

Mag. Albert Korošec: Nicholas G. Carr, ki je šokiral svet informacijske tehnologije s člankom »It Doesn't Matter«, kjer trdi, da pomen informacijske tehnologije pri doseganju konkurenčne prednosti peša in da bo le-ta postala zgolj strošek.

Trditev pojasnjuje z analogijo, vezano na električno energijo, ki je pred 100 leti postala cenejša, vsakdanja, in se je iz sredstva, ki je podjetju omogočalo konkurenčno prednost spremenila v temeljno infrastrukturo, dostopno vsem. Seveda za ustrežno ceno.

Tehnološko gledano je razvoj na področju informacijske tehnologije še vedno hiter, vendar se revolucionarne novosti dogajajo na bistveno daljši rok, kot v preteklih 20-ih letih. Informacijska tehnologija prihaja v zrela leta, kjer postaja vedno pomembnejša optimizacija uporabe le-te in racionalno upravljanje storitev.

Dokazov o zrelosti informacijske tehnologije je več kot dovolj; na trgu (beri Internetu) je mogoče dobiti programsko rešitev za kakršenkoli segment poslovanja, zmogljivost strojne opreme je daleč nad potrebami povprečnega uporabnika, zmogljivosti programskih rešitev so nad pričakovanji uporabnikov... Izdaja standardov na področju upravljanja informacij pa je ključen znak zrelosti, za kar je bilo potrebnih skoraj 50 let.

Talum je s svojim poslovanjem že desetletja vključen v mednarodne tokove

in temu je sledil tudi razvoj informacijskih storitev, zato nismo imuni na trende v informacijski tehnologiji. Standardizacija in racionalizacija upravljanja informacijskih storitev je velik izziv za ekipo v Službi za informatiko, vendar gre pri tem za procese, ki se tako ali drugače prepletajo z delovnimi procesi v različnih službah, delovnih enotah. Lotevamo se dolgotrajnega in naporenega dela usklajevanja različnih želja, pogledov in seveda reorganiziranja procesov, ki se navezujejo na naročanje, razvoj, vzdrževanje in podporo informacijskih storitev.

Verjamemo, da bodo rezultati prinesli višjo kakovost storitev in urejenost, kjer bodo učinki in vložki lažje vidni uporabnikom (naročnikom) in izvajalcem (informatikom).

Če se za konec vrnem k začetni dilemi, bi rekel, da je v tem kar veliko resnice. Seveda pa je veliko odvisno od nas samih, kako v tem trenutku uporabljamo tehnologijo, kako izkoriščamo njene možnosti, prav tako ali še bolj pomembno pa je, da imamo pogled usmerjen vnaprej. Vemo, da obstajajo sistemi, ki so sposobni veliko več, kot samo zbirati podatke, preračunavati formule in prikazovati poročila. Osebnostno verjamem, da lahko na področju optimiranja in iskanja skritih rezerv informacijska tehnologija še vedno pomeni konkurenčno prednost, predvsem, če jo uspemo uporabiti kot instrument vodenja.

Oddelek za kakovost

Karmen Jošt: V prvem polletju je bilo delovanje na področju kakovosti dokaj pestro. V začetku aprila sta bili izvedeni dve zunanji presoji s strani neodvisne certifikacijske hiše BVQI. S podaljšanjem certifikata o skladnosti z zahtevami ISO 9001 za tri leta, smo vstopili že v četrto certifikacijsko obdobje oziroma naslednje leto bo že desetletje, odkar uspešno izvajamo in vzdržujemo sistem kakovosti. Poleg tega je potekala prva kontrolna presoja po ISO/TS 16949 (za dobavitelje avtomobilski industriji) za celoten proces pridobivanja livarskih zlitin (13 osnovnih in podpornih procesov). Obe presoji smo uspešno zaključili.

Preostale aktivnosti so usmerjene k izpolnjevanju ciljev, s katerimi spremljamo učinkovitost delovanja na področju kakovosti (usmerjenost h kupcem in k izboljševanju procesov):

Reklamacije kupcev

V prvem polletju smo priznali 85 reklamacij. To predstavlja 0,28 % prodane količine in s tem planirane vrednosti ne presegamo. Delež stroškov reklamiranih proizvodov glede na prihodke od prodaje pa znaša 0,039 % in je višji od planirane vrednosti.

Točnost dobav kupcem

Analiza podatkov kaže, da je bilo le 22 zamud pri dostavi kupcem, kar pomeni 99,3 % časovna ustreznost dobav kupcem in smo v mejah planirane vrednosti.

Kakovostni izmet

Delež kakovostnega izmeta je 0,55 % in ne presega planirane vrednosti.

Intervencije vzdrževanja

V povprečju smo zabeležili 239 nujnih intervencij na mesec in se cilju približujemo, tako da lahko do konca leta pričakujemo, da ga bomo dosegli. Izboljšal se je povprečni odzivni čas na intervencijo, ki znaša 21 minut (v letu 2004 je znašal še 33,6 minut).

Zamude pri dobavah dobaviteljev

Zamude so se v primerjavi s preteklim letom močno znižale in znašajo le 4,5 % vseh dobav, kar pomeni, da cilj dosegamo.

Vsebnost železa v primarnem aluminiju iz elektrolizne hale C

V povprečju je bilo 64,7 t primarnega aluminija z vsebnostjo železa pod 0,09 % železa na izmeno. Iz tega je razvidno, da cilj dosegamo.

CO₂ reaktivnost C anod

Reaktivnostne lastnosti anod se izboljšujejo, CO₂ reaktivnost znaša 89,6 %, kar pomeni, da cilj dosegamo.

Naša osnovna usmerjenost in edina konstanta v prihodnje mora (p)ostati sposobnost nenehnega izboljševanja na vseh področjih poslovanja, s čimer se strinja kar 92,5 % vseh zaposlenih v Talumu (vir:

Rezultati ankete zadovoljstva zaposlenih, 2005). Izkoriščanje na ta način ponujenih priložnosti pa predstavlja plodna tla za bolj ali manj učinkovito delovanje področja kakovosti in posledično tudi podjetja.

Trenutne aktivnosti družbe TALUM d.d. na področju trgovanja z emisijami CO₂

Mag. Aleksandra Murks: Večkrat smo že pisali, da se je trgovanje z emisijami CO₂ na področju držav Evropske unije in s tem tudi v Sloveniji, začelo 1. januarja 2005. Od začetka leta 2005 pa do danes družba TALUM d.d. redno izpolnjuje zahteve Direktive EU o trgovanju z emisijami. Zahteve se izvajajo neposredno na podlagi členov omenjene Direktive ali pa posredno preko na novo sprejetih zakonov (uredb) v Sloveniji.

Ena izmed najpomembnejših sprememb, ki ima velik vpliv tudi na poslovanje našega podjetja, je nova uredba o okoljski dajatvi za onesnaževanje zraka z emisijami CO₂ in je začela veljati 1. maja 2005. V skladu s to uredbo je moral TALUM na podlagi pisne vloge pridobiti dovoljenje za oproščenega proizvajalca. Pozitivno rešeno dovoljenje je izdal Carinski urad Maribor, in sicer 21. junija 2005. Na osnovi tega dovoljenja je TALUM oproščen plačila okoljske dajatve CO₂ s 1. majem 2005. Nova uredba pa daje našemu podjetju tudi možnost, da zahteva vračilo že vplačane okoljske dajatve od januarja do vključno aprila 2005. TALUM

je vložil zahtevek za vračilo te dajatve, obravnava je trenutno še v postopku. Razlog, za trenutni odlog pri vračilu dajatve, so določene pomanjkljivosti v samem zakonu, ki bodo do konca meseca avgusta odpravljene.

Glavna pogoja, da je TALUM lahko pridobil dovoljenje za oproščenega proizvajalca in si s tem zagotovil vračilo že vplačane CO₂ okoljske dajatve ter pravico, da ne bo več potreboval plačevati CO₂ dajatve v prihodnje, sta predvsem dva:

- vključenost v shemo trgovanja z emisijami CO₂,
- izpolnjevanje pogojev za energetske intenzivno podjetje.

Trenutno se pričakuje, da bo v kratkem začel delovati tudi register za emisijske kupone. S tem bo TALUM pridobil trgovni račun, na katerem se bo nahajala ustrezna količina kuponov in preko katerega se bodo izvajale transakcije na trgu emisij. Trenutna cena emisijskih kuponov znaša približno 20 EUR/t CO₂. Vendar je treba poudariti, da je trg emisij zelo negotov, kar dokazuje ravno cena le-teh. V začetku leta

se je cena gibala okrog 8-10 EUR/t, nato je narasla na 30 EUR/t, konec julija 2005 pa se je znižala na okrog 20 EUR/t CO₂.

Pomembnejše aktivnosti in dolžnosti našega podjetja na področju trgovanja z emisijami, so predvsem redno spremljanje še zelo nestabilnih razmer na trgu emisijskih kuponov, povezovanje z ostalimi sodelujočimi podjetji, redno analiziranje učinkovitosti trgovanja z emisijami ter seveda redno izpolnjevanje vseh zakonskih zahtev.

Varnost pri delu v prvi polovici leta 2005

Iztok Trafela: Ocena stanja varnosti pri delu se ugotavlja na podlagi števila poškodb pri delu in z njimi povezanim številom izgubljenih delovnih dni, stopnje skladnosti delovne opreme, meritev delovnega okolja in stanja požarne varnosti.

Poškodbe pri delu in na poti na delo

Podatki o številu poškodb pri delu za obdobje januar - junij/2005 nam kažejo, da se je število poškodb pri delu, v primerjavi z obdobjem januar - junij/2004, **zmanjšalo**. V obdobju januar - junij 2005 se je v TALUM-u pripetilo **15 poškodb pri delu in 5 poškodb na poti na delo**. V primerjavi s prvo polovico lanskega obdobja, se je število poškodb pri delu v TALUM-u zmanjšalo za tri poškodbe, medtem ko se je število poškodb na poti zmanjšalo za osem poškodb. Prav tako se je zmanjšalo število izgubljenih delovnih dni. Zaradi poškodb pri delu je izgubljenih 346 delovnih dni, v enakem obdobju leta 2004 pa je bilo izgubljenih 584 delovnih dni. Zaradi poškodb na poti je izgubljenih 140 delovnih dni, v enakem obdobju leta 2004 pa 290 delovnih dni. Skupno je bilo za poškodbe pri delu in poškodbe na poti na delo v obdobju januar - junij 2005 izgubljenih 3888 ur ali 486 delovnih dni, v enakem obdobju lanskega leta pa 874 dni. Kljub zmanjšanju števila poškodb in števila izgubljenih delovnih dni, v prvem polletju ne dosegamo zastavljenega cilja glede resnosti in pogostosti poškodb za leto 2005. Kot glavna vzroka za poškodbe pri delu se še zmeraj pojavljata pomanjkanje zbranosti pri delu ter nezanesljiv način dela. V skoraj 60 % poškodb pri delu so poškodovani deli telesa, prsti rok in dlani.

Delovna oprema

Cilj glede skladnosti delovne opreme, ročnega električnega orodja in privezovalnih elementov za leto 2005 znaša 96 %. V prvi polovici leta 2005 dosegamo 97,5 % skladnost delovne opreme, 96,1 % skladnost ročnega električnega orodja in 99,3 % skladnost privezovalnih elementov. Pregledi tlačne opreme, ki se izvajajo glede na zahteve nove zakonodaje, potekajo po zastavljenem terminskem planu.

Delovno okolje

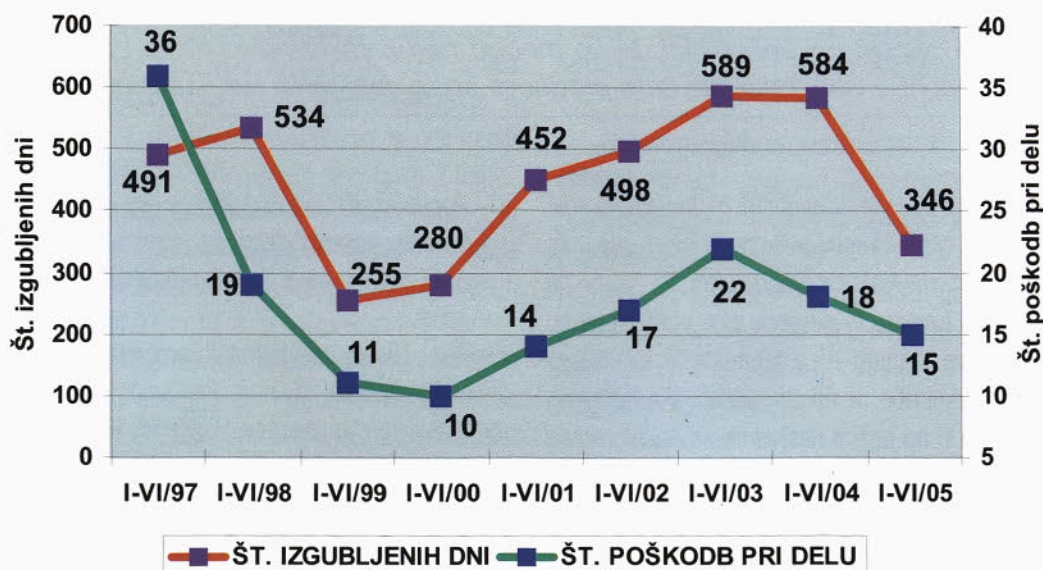
Po vseh delovnih enotah so bile v letu 2004 opravljene letne meritve mikroklima, osvetljenosti, hrupa ter meritve prahu, plinov in organskih spojin. Glede na vremenske razmere v letošnji zimi so bile v mesecu februarju in marcu opravljene zimske meritve mikroklima. Skupaj so bile opravljene meritve na 280 merilnih mestih v Talumu.

Požarna varnost

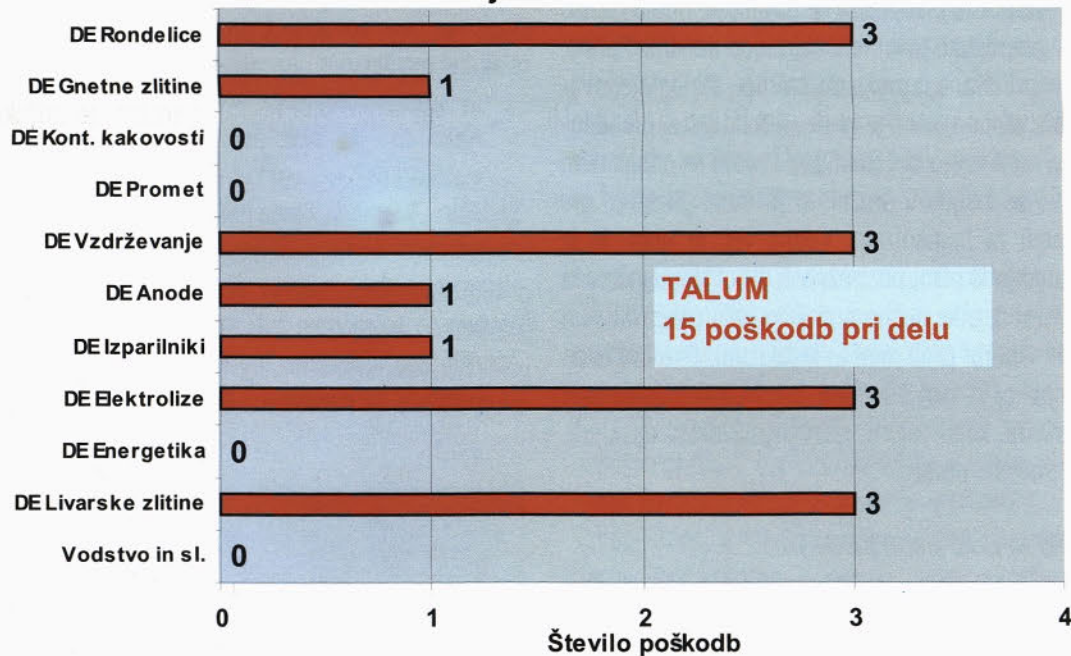
Na področju požarne varnosti se je v prvi polovici leta 2005 v Talumu pripetilo 12 začetnih požarov in pet izrednih dogodkov. Število požarov se je v primerjavi s prvo polovico lanskega obdobja povečalo za 1 požar. Glede na zabeleženo število požarov v prvi polovici leta je cilj za leto 2005, nič večjih požarov in število začetnih požarov zmanjšati pod 25, do konca leta dosegljiv. Glavni vzroki za požare so puščanje hidravličnega olja, napake na elektroinstalacijah ter brizgi oz. prelitja aluminija. Aktivnosti na področju požarnega varstva so usmerjene v dopolnitev požarnega reda in vzpostavitev sistema vodenja evidenc gasilnikov, hidrantnega omrežja, sistemov za avtomatsko javljanje in gašenje požarov, varnostne razsvetljave ter strelovodnih naprav v informacijskem sistemu Baan.

Izmed ostalih aktivnosti je potrebno izpostaviti uvajanje spremljanja izrednih in incidentnih dogodkov iz področja varnosti in zdravja pri delu, požarne varnosti in ravnanja z okoljem, s ciljem prepoznavanja ter zmanjšanja potencialnih in dejanskih nevarnosti za nastanek poškodb pri delu in s tem zmanjšanja resnosti ter pogostosti le-teh.

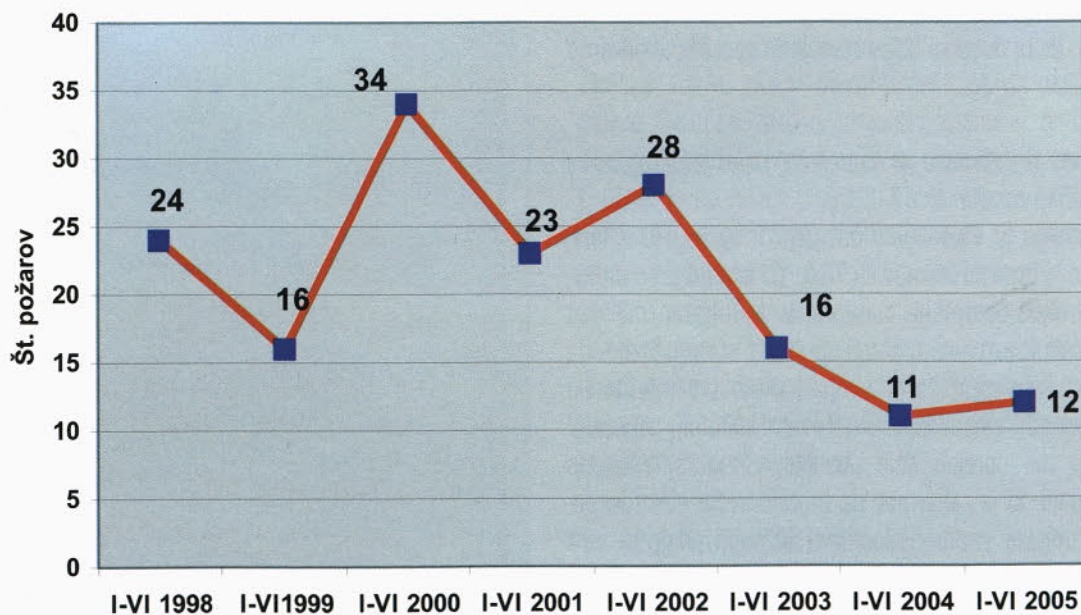
ŠT. POŠKODB PRI DELU IN ŠT. IZGUBLJENIH DNI
Obdobje I-VI / 1997-2005

ŠTEVILO POŠKODB PO DELOVNIH ENOTAH IN SLUŽBAH
Obdobje I-VI / 2005

ŠTEVILO POŽAROV V TALUM-U
Obdobje I-VI 1998-2005

Intervju : Herman Škrinjar

Talum ti osvoji dušo in ti jo tudi da

»Ljudje smo bili včasih ujetniki teme. Ko je noč počrnila griče in drevesa, so naši predniki postali nemočni – svet se je iz svetlega, širnega polja svetlobe spremenil v trepetajoči plamen sveče. Plapolanje plamenov na steni je pričaralo drugačno realnost dolgih senc in negotovih oblik, pod robom luči pa so se vedno skrivale neznane, nerazložljive in napol izmišljene sile. Še pred kakim stoletjem so naši predniki ob mraku postali strašno ranljivi. Imeli so skupinske strahove in tuhtanja, ki si jih danes težko predstavljamo. Sedaj, na začetku 21. stoletja, se je človeški razum morda znašel na prelomnici, bil je mnogo bolj kataklizmični. Kako bodo nove tehnologije spremenile način, s katerim vidimo in razumemo svet? Še več, zakaj naj bi te prednosti imele večji vpliv kot izumi in odkritja, ki so jih poznale že prejšnje civilizacije?«

S temi besedami Susane Greenfield bi rad napovedal pogovor z našim glavnim energetikom, ki sicer pravi, da to ni, gospodom Hermanom Škrinjarjem. V Talum je prišel v času, ko tovarna že dolgo ni bila ujetnica teme, zadeve so bile za takratni nivo tehnologije kar dobro utečene. Toda, svetlobe ni nikoli zadosti. Pa ne samo tiste ustvarjalne, ki bo našim naslednikom nekoč morda omogočila, da se bodo navpično premikali s prav takšno lahkoto kot vodoravno, ampak tudi tiste svetlobe, ki nam kaže pot. Prava pot pri proizvodnji aluminija pa je v neposredni soodvisnosti z ravnanjem z energijo. Zato je ta pogovor potekal na področju energije, predvsem elektrike, ki je še nikdar nismo videli in je tudi v tem članku ne bomo, pa četudi je smrtno nevarna že pri dotiku. Škrinjarjeva pot je bila pestra in zanimiva, ni bilo lahko obvladati energetiko tovarne v celoti, od elektrike, plina, vode, komprimiranega zraka do meritev. Poleg njegovega dela me zanima, kako je Herman tkal, čisto, nič ideološko vez med svojo socialistično vzgojo in današnjimi časi. Kako se znajde v družbi, ki ji, širše gledano, gre vedno manj za humanizem. Vedno več je ljudi, ki iz sonca naredijo le piko, po možnosti črno. Herman spada med tiste, ki iz pike delajo sonce in tako prispeva svoj kamenček v borbi proti temi in kataklizmi. Oktobra letos odhaja v pokoj in nam s svojimi dolgoletnimi izkušnjami lahko pojasni, kako Talum, razrvanemu svetu navkljub, ohranja človeški obraz.

Kdaj si se prvič srečal z elektriko?

Škrinjar: Že kot otrok. To je bilo obdobje prve elektrifikacije, ko je elektrika dejansko delala čudeže. Le pritisneš in že sveti. Vrgla me je na tla, ko sem bos obešal ročno žago na klin, blizu katerega je štrlela odrezana žica električne napeljave. Tega občutka skrite moči elektrike ne bom nikoli pozabil. Šele pri študiju sem spoznal njene skrivnosti, toda tudi to mi ni pomagalo pred mojo radovednostjo. Nekoč sem tiščal glavo v notranjost kvantometra, da bi dosegel tiskano vezje in spet me je nevarno streslo.

Danes kvantometra ne najdeš več daleč naokrog, to se je lahko zgodilo le v Talumu.

Škrinjar: Res je. Prišel sem davnega 1. aprila 1970. leta, takrat se je tovarna imenovala TGA. Tri leta prej, po diplomu na elektrotehniški fakulteti v Ljubljani, me kot štipendista tovarne niso hoteli sprejeti z obrazložitvijo, da ni dela. Tako sem začel svojo kariero pri mariborski Hidromontaži, v današnji TSN, Tovarni stikalnih naprav. V TGA so me sprejeli šele pozneje, zaradi spremembe zakonodaje, ki je zahtevala, da morajo večje elektroenergetske objekte voditi diplomirani inženirji. Najprej sem začel kot pripravnik v Razvoju in se postopoma vključeval v probleme stiskalnice in proizvodnje.

Spomnim se svojih začetkov, ko me je prostranstvo tovarne, posebej elektroliz, popolnoma zmedlo. Nekaj časa sem se med pečmi počutil kot v nepreglednem gozdu.

Škrinjar: Nisem imel tovrstnih problemov, ker sem že kot štipendist spoznal tovarno. Proizvodnjo sem postopoma spoznaval preko meritev. Gospod Milan Trop, takrat tehnolog v elektrolizah, je začel z idejo, da je treba raven meritev v celotni tovarni strokovno »dvigniti«. Z merjenjem so se sicer večinoma ukvarjali merilci iz vzdrževanja, ki so bili v nenehnem sporu s proizvodnjo, ker jim dostikrat niso verjeli. Meritve so bile nezanesljive, krive za slabo kvaliteto glinice ali rezultate elektroliz. Z naraščanjem zahtevnosti tehnoloških parametrov so meritve postajale vedno bolj pomembne za vodenje procesa. Tako so me povabili k organizaciji in vodenju nove skupine merilcev.

Kako to, da nisi šel v samo srce energetike, v stikalnico?

Škrinjar: Zakonodaja tega ni tako določeno zahtevala, zato so namestili vodjo z večletnimi izkušnjami iz vzdrževanja elektroenergetskih naprav, kar ni bilo nič narobe. Mene osebno pa so meritve bolj zanimale, bile so mi pri srcu. Združili smo elektromerilce in finomehanike ter formirali »Laboratorij za meritve«. Imeli smo svoje prostore na

lokaciji stare plinarne, kjer je delo hitro in učinkovito zaživel.

Kaj je bilo najbolj značilno in čemu pripisuješ uspešnost in pomembnost »tvojega« laboratorija?

Škrinjar: Želja je bila, da se točno meri in da se temu verjame. Proizvodnja mora natančno kontrolirati svoje parametre, posebej je bilo to pomembno za proizvodnjo glinice, kjer so bile meritve najbolj številne. Lahko rečem, da smo na ta način, desetletja prej, začeli z dejavnostjo, ki jo je pozneje začel narekovati – in tako je še danes – mednarodni standard ISO na področju obvladovanja procesa. Razlika je le v tem, da smo vodili proces overjanja meril le interno, ISO pa je usmerjen navzven, h kupcu. Tako smo konkretizirali razvojno delo in ustvarili široko bazo meril. Sami smo sestavljali merilne sisteme za posamezne meritve, kar je bilo pogosto unikatno delo. Bili smo tudi člani Skupine za merilno tehniko pri Gospodarski zbornici Slovenije, ki je skrbela za kakovost meritev tudi v takratnih jugoslovanskih razmerah. Tam so bili še strokovnjaki iz Iskre, TAM-a, Gorenja, železarn in drugi, vendar tako kompleksnih procesnih meritev kot pri nas, drugje niso imeli.

To se pravi, da smo na področju meritev bili pred časom že v času TGA, ko so bile možnosti razvoja omejene in vezane na staro tehnologijo. Prehod na

Talum je pomenil prelomnico v celoti. Postal si vodja celotne DE Energetika.

Škrinjar: Pri pripravi in izvedbi prve faze modernizacije sem bil odgovoren za postavitve novih usmerniških skupin za elektrolizno halo C. Z reorganizacijo Taluma, zlasti pa z opustitvijo proizvodnje glinice, je bilo potrebno na novo organizirati oz. združiti dejavnosti energetike (elektroenergetiko, proizvodnjo pare, črpanje vode, meritve). Ponujeno mi je bilo organiziranje in vodenje nove delovne enote, kar sem sprejel kot dokaz zaupanja v dotedanje delo in hkrati kot izziv.

Električna energija je najbolj pomemben energent v Talumu, zato je merjenje porabe zelo pomembno. Kako so te zadeve urejene, glede na to, da v okviru tovarne delujejo tudi drugi porabniki?

Škrinjar: Povečalo se je število števcov, ki smo jih hkrati tudi posodobili. Drugi odjemalci na področju tovarne (Silkem, do predlani tudi INTRA) se napajajo iz zunanega omrežja preko naših transformatorjev. V ta namen smo, v soglasju z ELES-om, izvedli zajemanje podatkov števcov tako, da z računalniškim sistemom odštevamo porabo števcov ostalih odjemalcev od celotne porabe Taluma na 110 kV strani. Končni račun za plačilo elektrike je neto račun, ki ga Talum plača za sebe, ostali pa poravnajo stroške po svojih števcih.

Za strokovnjake izgleda to zelo enostavno. Za ostale pa je morda bolj zanimiv podatek, koliko električne energije povprečno porabi Talum, glede na ostale?

Škrinjar: Naša odjemna moč je trenutno 204 MW, za leto 2005 pa smo predvideli porabo 1812 GWh, kar je okrog 11 % celotne porabe v Sloveniji. Vsi neposredni (včasih smo rekli tudi direktni) odjemalci (vse tri železarne, Tovarna dušika Ruše) predstavljamo skupaj 18 % slovenske porabe, največja pa je distribucija s približno 62 % porabe (ostalo so nujne izgube prenosa...).

S tehničnega vidika zadeve potekajo brezhibno, tudi naši proizvodni parametri porabe energije so optimal-

ni. Vsi pa vemo, s kakšnimi težavami se Talum srečuje pri oskrbi, cenah in količinah energije vsako leto.

Škrinjar: Mislim, da smo v Talumu o tem sorazmerno dobro obveščeni. Povedati pa bi bilo potrebno, da je nova energetska zakonodaja marsikaj, zlasti pa problematiko dobave električne energije, od letos dalje tudi zemeljskega plina, postavila na glavo. Včasih je bila nabava in dobava (prenos električne energije do transformatorjev Taluma) stvar ELES-a. Danes pa mora – poenostavljeno povedano – vsak porabnik sam skleniti pogodbo ali pogodbe o »dobavi« s proizvajalci (in to ni več ELES), z ELES-om pa posebne pogodbe o dostopu do prenosnega omrežja, o samem prenosu in še posebno pogodbo o odobrenih prenosnih kapacitetah za uvoz, če gre za dobavo iz tujine. Pri tem naša DE nudi predsedniku Uprave tehnično in drugo podporo. Na zbadanje nekaterih, da sem kot vodja DE Energetika v Talumu »glavni energetik« v Sloveniji, seveda vsem odgovarjam, da je to naš predsednik Uprave, mag. Danilo Toplek. Z ozirom na strateški pomen cen in količine električne energije za Talum, se lahko samo predsednik Uprave enakovredno pogovarja s predstavniki slovenske vlade, z ministri za gospodarstvo, z vodstvom ELES-a in z domačimi ter tujimi dobavitelji na najvišjem nivoju, ker je Talum tako velik in pomemben porabnik v državnem merilu. Skoraj enako velja tudi za področje nabave zemeljskega plina, glinice in ostalih strateško važnih surovin.

Vidimo, da politika države zelo močno vpliva na dogajanje v gospodarstvu. TALUM to na poseben način doživlja praktično že desetletja. Pomislimo, kaj bi se zgodilo, če bi ostali brez električne energije več kot eno uro?

Škrinjar: Pri izpadu toka za več kot eno uro bi obratovanje elektroliz prenehalo. To bi v najhujšem primeru pomenilo konec proizvodnje elektroliznega aluminija v Talumu. V primeru, da bi se odločili za ponovni zagon, bi bilo to povezano z velikimi stroški in z ustavitvijo proizvodnje najmanj za eno leto. To nam ostali težko verjamejo, vendar je res, kar so mnogokrat povedali tudi kolegi iz elektroliz.

V eni uri brez električne energije se upornost celic toliko poveča, da z vklopom usmerniških naprav ne bi mogli doseči, da bi se električni tok skozi vse celice ponovno vzpostavil oz. stekel. Če električnega toka ni, se ohlajanje nadaljuje. Zato imamo zapisano v pogodbi o dobavi iz omrežja, da lahko traja izpad le eno uro in to v razmiku 100 ur. Če je malo daljši, na primer poleti, ko je ohlajanje počasnejše, elektroliza zdrži dalj časa. Proizvodni sistem v elektrolizah pa bi se lahko ustavil tudi zaradi pomanjkanja vode pri hlajenju usmernikov, zaradi izpada komprimiranega zraka pri posluževanju elektroliznih peči.

Ali je v Sloveniji še katera druga tovarna tako ranljiva?

Škrinjar: Ne vem zagotovo, morda kakšni manjši obrati v ostalih industrijah. Povsod drugje lahko, zlasti šaržne procese z manjšimi stroški kot pri nas, ustavljajo in ponovno zaženejo. Na primer v Rušah, lahko po potrebi zaženejo proizvodnjo ob vikendih, ko so viški elektrike oz. je še cenejša. Z ekonomskega vidika to ni najboljša, s tehničnega pa je izvedljivo.

Z nami si neprekinjeno 35 let, stalno si opravljal pomembne funkcije, zadnja leta pa še bolj. Osebno te lahko prištejem h glavnim stebrom te tovarne. Kako sam gledaš na to?

Škrinjar: Sebe ne štejem za steber tovarne. Energetika ni in tudi ne sme sloneti le na enem človeku. Sem pristaš skupinskega dela, že zaradi tega, ker sam sebe ne moreš kontrolirati. Spraševali so me, kako bo za mano? Povedal sem, da so lahko popolnoma mirni, saj že dalj časa uvažam naslednika, g. Boštjana Korošca. Če že govorimo o stebrih, to so pri nas vodje obratov in tisti, ki delajo v izmeni ter so prepuščeni sami sebi, njihova odgovornost za tehnologijo in upravljane naprav je maksimalna.

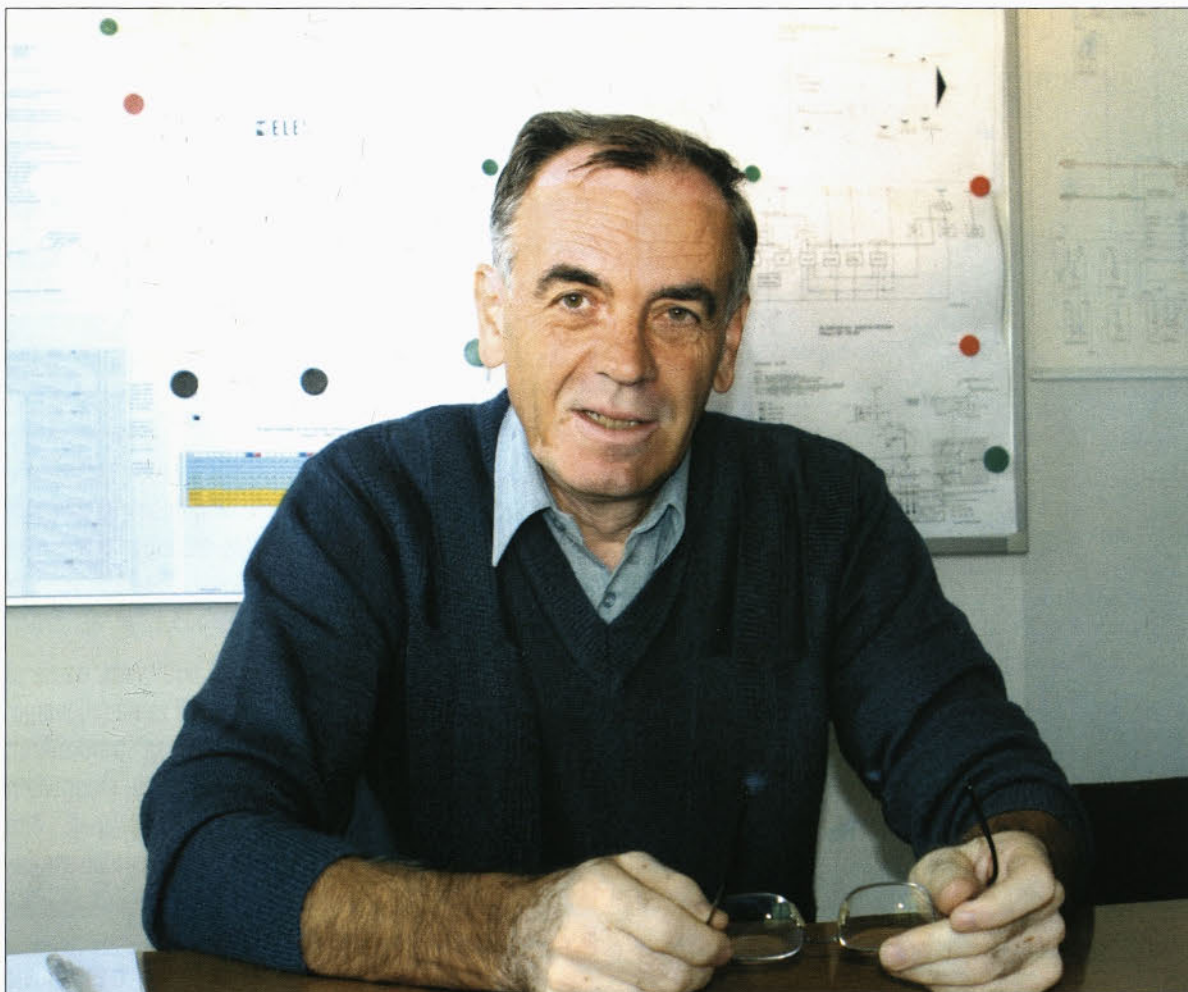
Kaj je ključnega pomena za varno obratovanje?

Škrinjar: Zelo pomembno je, da je pri napravah, zlasti v energetiki, dovolj rezerve. Stvari lahko nenadoma odpovedo. Zato je bil, zlasti po elektrotehniški plati, sistem v TALUM-u dobro zastavljen že od vsega začetka in smo uspešno preživeli vse kritične situacije doslej. Ključni elementi so bili podvojeni in dobro vzdrževani. Življenje v Talumu nas je naučilo, da se investicija v zanesljivost naprav vedno obrestuje. Srce tovarne so elektroenergetske naprave za transformacijo in usmerjanje toka. Vendar, tako kot se staramo ljudje, se starajo tudi transformatorji, zato jih je potrebno po določenem času obnoviti oz. zamenjati. Pa še nekaj bi bilo potrebno poudariti: čistoča naprav in prostorov je zelo pomembna.

Ali meniš, da je tvoje delo, ali karkoli v življenju, čemur se človek popolnoma posveti, muka in slast obenem?

Škrinjar: Lahko rečem, da mi temeljitost pri delu pomeni največ. Če tu ne izpolniš svojega poslanstva, potem tudi z drugimi stvarmi v življenju ne moreš biti zadovoljen. Družina je na račun tega kar trpela vse od MPPAI-a do danes. To ne opažam samo pri sebi, to se pozna tudi pri ostalih sodelavcih in tistih, ki so bili vezani na obe fazi modernizacije. Čutil sem tudi slast in zadovoljstvo, ker so vsa ta skupna prizadevanja uspela, da tovarna dobro deluje, da je ekološko urejena in da ljudje, ki danes prihajajo v naše okolje, občudujejo velike razlike glede na to, kako je izgledalo še pred nekaj leti.

Ali bi Herman Škrinjar uspel povsod drugod ali pa je morda Talum tisti, ki narekuje ustvarjalnost in bolj človeški način dela?

Škrinjar: Samo v Talumu se je dalo tako delati. Tehnični in vrednostni sistem je to zahteval in omogočil. Moram priznati, da sem dolgo potem, ko sem se soočil s proizvodnjo, dvomil vase. Nikoli nisem lahko rekel: »To delo obvladam in gremo naprej!« Ta negotovost oz. premalo zaupanja vase je trajala do prvega MPPAI-a. Morda zato, ker so mi meritve pomenile vse in sem si želel, da bi pri tem ostal do pokoja. Ko so me imenovali za odgovornega pri projektu usmernikov, si nisem mislil, da bom sposoben izpeljati to nalogo. Vendar mi je veliko pomagal gospod Ivan Kodrič, takratni vodja celotne investicije. Še danes se spominim njegovih besed: »Herman, zmoget boš.« Tudi tujci so nas na koncu projekta pohvalili in tako človek postopoma tudi na ta način, ne samo z dobrim delovanjem naprav, pridobiva zaupanje vase. Organizacija in vodenje nove DE Energetika, ki mi jo je zaupala Uprava v letu 1994, me je nato popolnoma zavezala do današnjih dni. Zato me tudi pri drugi modernizaciji, ko smo bili v naši delovni enoti zadolženi za mnoge nove podprojekte, zlasti pa za nabavo novega transformatorja 66 kV za elektrolizno halo C, ni bilo tako strah. Vedel sem, da bomo skupaj s sodelavci zmogli tudi te naloge. In res smo jih, pravočasno, kljub mnogim, tudi birokratskim oviram.

Ali lahko opišeš Talum kot skupnost ljudi, ki nas veže nekaj več kot le korist?

Škrinjar: V Aluminiju ste že razglabljali o duši Taluma. Prepričan sem, da ta obstaja. Nič nam ni bilo dano. Vso znanje, uspehe, voljo, izzive, odnose, so ustvarjali ljudje skozi čas in če si bil tu prisoten, kot je bilo dano meni, potem ti je Talum osvojil dušo in ti jo je tudi dal. Samozavest, da smo skupaj sposobni izvesti obe modernizaciji, medtem ko so drugje za investicije plačevali tuje strokovnjake, je ključnega pomena. Treba pa je tudi povedati, da nismo vsi enaki. Nekateri gledajo Talum z drugimi očmi, so le sopotniki. Sem mnenja, da se je za Talum vredno boriti.

Do pokoja je le še nekaj mesecev. Ali pričakuješ, da se bo v tem času še kaj zgodilo?

Škrinjar: Upam, da ne kaj nepredvidenega, lepega pa se seveda lahko. Kar se mene tiče, se bojim, da

bo zmanjkalo časa. Trenutno je aktualna okvara transformatorja št. 9, zaradi česar zamuja rekonstrukcija RTP-ja, ki jo izvaja Eles. Narediti še moram poročilo o novem transformatorju št. 10, uvajanje naslednika pa je moja stalna naloga. Ni časa pa tudi možnosti ni, da bi, dokler sem še tu, od sebe odklopil energetiko.

Kako pa jo boš izklopil potem?

Škrinjar: Bolj se bom posvetil vnukom, našemu vinogradu in naravi. Posebej me bo okupirala moja radioamaterska dejavnost. Svoj radioamaterski znak imam že od leta 1960, s postajo se lahko povezujem s celim svetom.

Ali te zanimajo knjige, morda poezija?

Škrinjar: Doslej bolj malo, več sem bral strokovno literaturo. Včasih sem prebral kakšno pesem, zlasti mi je všeč Menart. Že pred leti se mi je vtisnila v spomin pesem Modrost, Mateja Bora, ki si jo pogosto sam pri sebi recitiram.

Ali mi jo lahko zrecitiraš kar sedaj?

Škrinjar: Če te res zanima, lahko. Vendar tega, prosim, ne objavljaj v najinem intervjuju.

Modrost ni biti več kot nič,
modrost je znati
biti, kar si, pa čeprav nič
in se smehljati,
kakor se znajo samo ljudje,
ko to spoznajo
in vse, kar je več kakor nič,
razdajo:
nekaj življenju, drugo pa
dedinji smrti
in grejo čez meje sveta
z nikomer sprti -
razen s seboj in s svojimi
željami,
ki zrejo v prazno,
s praznimi očmi v jami.

Ali so trenutki, ko se ekstremno razživiš, se razburiš, razveseliš?

Škrinjar: So obdobja, ko mi ne gre. Takrat vem, da se je potrebno umiriti in poiskati poti ter moči za nadaljevanje, ... težko je to opisati. Razjezim pa se mnogokrat, večinoma v sebi, le včasih plane jeza iz mene. Pripravljen sem povedati resnico vsakomur. Moram priznati, čim starejši je človek, težje se obvlada. Najbolj me razveseljuje vnuk in vnučinja, narava ter mnoge malenkosti. Sreča je v malih stvareh, pravijo tudi veliki filozofi.

Ivo Ercegović

Aktualne kadrovske vsebine

V tem prispevku bi vas želeli posebej opozoriti in vas seznaniti s trenutno najbolj aktualnimi in zanimivimi vsebinami, ki jih v sodelovanju z vami želimo tudi v prihodnje izvajati in razvijati.

Nova možnost »kje izvedeti?«, koliko nas je zaposlenih?

V juniju je bil v sodelovanju s Službo za informatiko vzpostavljen interni portal Kadri. Osnovni namen izgradnje Kadrovskega portala je bila želja, čim večjemu številu zaposlenih ponuditi tisto, po čemer največkrat vprašujejo. Torej podatke in informacije, ki jih pri svojem delu največkrat potrebujejo. Začeli smo s prikazom mesečnih in letnih poročil o stanju zaposlenih, povprečni starosti, bolniški odsotnosti, izobrazbeni strukturi in številu invalidov, ki jih v Talumu zaposluje.

Portal je tudi novo mesto, kjer boste lahko pregledovali, v katerih delovnih sredinah in na katerih delovnih mestih potrebujemo nove sodelavce.

Ažurno bomo predstavljali »pisne in ustne materiale« iz akcij, ki se organizirajo v okviru programa Zdravo Talum. S portalom vas bomo opozarjali na novice, za katere menimo, da vas bodo zanimala.

Portal je komaj zaživel in že lahko rečemo, da bo potrebno kot pri otroku še kar nekaj časa, da bo lahko samostojno in pokončno korakal naprej.

Trudili se bomo, da bomo stran nadgrajevali in dopolnjevali na način in z vsebinami, ki bodo zanimive za čim večje število zaposlenih, a bodo hkrati tudi koristno »branje«. Zaenkrat je portal dostopen le zaposlenim, ki pri svojem delu uporabljajo osebne računalnike. Vendar bo z vzpostavitvijo info – točk v naslednjem letu portal Kadri dostopen vsem zaposlenim v Talumu.

Ravno vi ste tisti, ki nam lahko pomagate portal Kadri kreirati na način, da se bomo resnično približali »vsakemu« zaposlenemu v našem podjetju.

Vsi vaši predlogi, mnenja in nasveti so dobrodošli.

Kaj pomeni udeležba na usposabljanju ali izobraževanju?!

Znanje je tisto, kar nam daje »vrednost«, kar povečuje našo ceno na trgu dela, ki postaja v hitro informacijsko se razvijajočem globalnem svetu vse ostrejši. Nenehno pridobivanje novih znanj in uspešen prenos znanja na sodelavce gradi uspešno podjetje in s tem vse nas, ki smo z njim povezani. Udeležba na usposabljanjih ali izobraževanjih, pa naj gre za zakonsko obvezna ali druga, pomeni priložnost za naš delovni in osebni razvoj. Več kot smo iz usposabljanja oziroma izobraževanja »odnesli«, večja je naša »dodana vrednost« znanja, ki ga posedujemo.

Kadrovska služba poskuša z različnimi vprašalniki, pogovori in poročili pridobiti čim več povratnih informacij o organizaciji in izvedbi usposabljanj in izobraževanj, saj lahko samo na ta način spremeni organizacijo usposabljanj, izbere predavatelje ter vsebine na način, ki bo najbolj

ustrezen zaposlenim. Le tako bodo ti od samega usposabljanja ali izobraževanja »največ odnesli«.

Učinki usposabljanj in izobraževanj se od posameznika do posameznika razlikujejo, prav tako različno vplivajo na njegov delovni in osebni razvoj. Nekateri bodo lahko znanja direktno in takoj uporabili pri svojem delu, pri drugih bodo pridobljena znanja učinkovala šele čez leta. Takrat bomo lahko morda celo nevede koristno uporabili znanja, ki so bila pridobljena na določenem seminarju.

Kako vedeti, kakšne učinke imajo usposabljanja in izobraževanja? Natančno izmeriti ali stehati tega, se ne da. Učinki pri delu so lahko rezultat kakšnih drugih vplivov, zato je po mnenju vodij težko točno razmejiti, kaj so rezultati usposabljanj in izobraževanj samih in kaj posledica vplivov drugih dejavnikov.

V mesecu avgustu izvajamo Merjenje učinkovitosti usposabljanja in izobraževanja zaposlenih z oceno vodij. Vodje ob pregledu izobraževanj in usposabljanj, ki se jih je posameznik udeležil v določenem obdobju, ugotavljajo, kako so le-ta vplivala na delo posameznika.

Merjenje učinkovitosti ne daje samo povratne informacije o učinkih, ki jih je vodja zaznal pri posamezniku, hkrati ocenjuje, da so posledica udeležbe na izobraževanju oziroma usposabljanju. Ko vodje razmišljajo o učinkih, razmišljajo o nas samih, o tem, ali je bil cilj, zaradi katerega so nas napotili na usposabljanje ali izobraževanje, dosežen. Obenem pa predstavlja pomembno iztočnico za planiranje v prihodnje.

Vsako priložnost, pridobiti neko novo znanje ali osvežiti staro, izkoristimo čim bolje. Darja Vodušek

Nekaj zanimivih podatkov iz poslovnega poročila Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije za leto 2004

Če se primerjamo z nekaterimi državami Evropske unije, kažejo splošni kazalci zdravstvenega stanja v Sloveniji na dokaj dobro stanje.

To velja predvsem za umrljivost dojenčkov in postopno podaljševanje trajanja življenja v Sloveniji.

Napredek v medicini ter boljše socialne in ekonomske razmere v razvitih državah so v 20. stoletju podaljšale pričakovano trajanje življenja za 25 let, kar je več kot dvakrat toliko kot v predhodnih obdobjih.

V Sloveniji se je pričakovano trajanje življenja v letu 2003 v povprečju podaljšalo, pri ženskah na 80,7 let in pri moških na 73,2 leti.

Po tem merilu se v Sloveniji ženske lahko primerjajo s pričakovanim trajanjem življenja žensk v državah Evropske unije, kot so Grčija, Nizozemska ali Portugalska.

Slabši je kazalec pričakovanega trajanja življenja ob rojstvu za moške, saj je le-ta v Sloveniji občutno pod povprečjem večine držav Evropske unije. Nižje trajanje so v letu 2002 zabeležili samo Madžari, Čehi, Slovaki in Poljaki.

Iz poročila je razvidno, da zavarovanci v Sloveniji niso pripravljene doplačevati za medsebojno zamenljiva zdravila. Poraba zdravil, ki jih je bilo potrebno doplačati, je izjemno upadla.

V Sloveniji se letno nakopiči med 655 milijoni in 1,3 milijarde tolarjev raznih zdravil, ki se nikoli ne uporabijo.

V preteklem letu je bilo na zdravljenju ali pregledu v tujini 143 zavarovanih oseb.

V letu 2004 je Zavod izdal zavarovanim osebam 886.882 potrdil, certifikatov in evropskih kartic zdravstvenega zavarovanja za uveljavljanje zdravstvenih storitev v tujini.

Zaradičasne nezmožnosti za delo iz bolezenskih razlogov, smo v Sloveniji v letu 2004 izgubili skupno 11.100.727 delovnih dni, kar je 56.500 dni več kot v letu prej. Povprečna odsotnost z dela, zaradi bolezni, je trajala 23,9 delovnega dneva.

Ob izvajanju nadzora na domu v času kontrole ni bilo prisotnih 256 zavarovanih oseb, kar predstavlja 17,6 % vseh nadzorovanih zavarovanih oseb.

Imenovani zdravniki so v letu 2004 izdali 277.281 odločb o začasni nezmožnosti za delo nad 30 dni.

Od 6.628 pritožb na Zdravstveno komisijo je bilo zavarovancem ugodeno v 1249 primerih.

(Povzeto iz Poročila Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije za leto 2004.)

IN ŠE TALUM

V Talumu je bila povprečna bolniška odsotnost zaposlenih v letu 2004 14,36 dni na delavca, v prvem polletju leta 2005 pa 6,53 dni na delavca.

Darja Vodušek

V coni

Ste se kdaj vprašali, zakaj vam nobena dieta ni dolgoročno pomagala do ustrezne postave? Zakaj se po začetnih uspehih večina vrne na začetno težo? So vsi tisti, ki poskušajo shujšati, nepopravljivi požeruhi, ali nekaj ni vredno s teorijami o prehrani?

Doktor Barry Sears je po smrti svojega očeta, ki je umrl za posledicami srčnega udara, celo življenje raziskoval vzroke obolenj srca in ožilja. Uspelo mu je odkriti, da skupina kratko delujočih hormonov - eikosanoidov deluje v našem telesu pod vplivom navadne, vsakodnevne hrane. Ti hormoni urejajo večino bioloških procesov. Pravilna prehrana temelji na takšni genetski strukturi, kot jo je narava predvidela. Posledica uravnovešene prehrane je popolno stanje zdravja in ga dr. Barry Sears imenuje: CONA.

Zakaj ljudje danes, ko jedo bolj zdravo kot v starih časih in imajo tudi odlično medicinsko oskrbo, trpijo zaradi nešteto neodpravljenih bolezni in imajo več kilogramov, kot bi si to želeli? Zakaj se veliko ljudi počuti utrujeno?

Zaradi tega, ker se večinoma prehranjujejo s hrano, ki vsebuje veliko ogljikovih hidratov. Preveč ogljikovih hidratov, malo maščob in beljakovin - to pravilo velja danes na prehranbenem trgu. Zmožnost jeter, da shranijo ogljikove hidrate v obliki glikogena, je zelo omejena in zaloge se

navadno izčrpajo po 10-12 urah. Zaradi tega se morajo zaloge glikogena v jetrih nenehno obnavljati. Povprečna oseba lahko uskladišči 300 do 400 gramov ogljikovih hidratov v mišicah, v jetrih pa 60 do 90 gramov. To ustreza približno dvema skodelicama kuhanih testenin ali trem malim čokoladicam. To je celotna kapaciteta za vzdrževanje rezerv za normalno delovanje možganov. Ko se doseže zgornji nivo glikogena v jetrih in mišicah, se višek ogljikovih hidratov spremeni v maščobo in se shrani v maščobna tkiva.

Čeprav v ogljikovih hidratih ni maščob, se njihov višek v telesu spremeni v maščobo. To še ni najslabše. Vsak grizljaj ali obrok z veliko ogljikovih hidratov izzove naglo rast količine glukoze v krvi. Da bi se prilagodila temu naglemu skoku glukoze, začne žleza slinavka povečano izločati hormon inzulin v krvni obtok. Inzulin pomaga shranjevati viške kalorij iz ogljikovih hidratov v telo, in sicer v obliki maščob. Tako inzulin, izločen zaradi zaužitja viška ogljikovih hidratov, začne agresivno vzpodbujati nalaganje mastnega tkiva v

telo. Ko uživamo hrano z veliko ogljikovih hidratov in presežemo mejo možnega shranjevanja le-te, inzulin sporoča telesu: »Skladišči višek v obliki maščob za krizne dneve.«

To še ni vse. Zvišani nivo inzulina nalaga telesu, da shranjuje ogljikove hidrate v obliki maščob in mu narekuje, da jih ne sprošča!

Preveč ogljikovih hidratov pomeni več inzulina v krvi, preveč inzulina pa nas vodi iz cone ven. Ko se znajdemo izven cone, se v našem telesu nabira preveč maščob, katerih se ne moremo rešiti. Preveč ogljikovih hidratov z visokim glikemijskim indeksom (žita, škrob, testenine), vpliva na to, da se redimo in ne moremo uravnovesiti telesne teže. Sadje (razen banan in suhega sadja), zelenjava, bogata z vlakninami (razen korenčka in koruze), solata, vsebujejo veliko ogljikovih hidratov z nizkim glikemijskim indeksom.

Ironija je v tem, da so ogljikovi hidrati z visokim glikemijskim indeksom, kot so žita, kruh in testenine, temelj »zdrave prehranske piramide«.

Pomembno je uravnovešanje obrokov in vnašanje hrane v pravilnem razmerju med beljakovinami in ogljikovimi hidrati. Pri ljudeh s težavami srca in ožilja je prehrana z veliko ogljikovih hidratov nevarna zdravju. Povečana količina inzulina v krvi se pogosto povezuje z nevarnostjo infarkta.

Če so po ameriških teorijah ogljikovi hidrati zdrava prehrana, potem so beljakovine in maščobe nevarne zdravju. Za to slabo sliko beljakovin so zaslužni, nam najljubši viri beljakovin, in sicer rdeče meso in izdelki iz polnomastnega mleka. Ti vsebujejo velike količine nasičenih

maščob ter škodujejo zdravju. Beljakovine so temelj življenja. V telesu je za vodo največ beljakovin. Večja polovica suhe telesne mase, sem spada mišična masa, koža, lasje, oči in nohti, je sestavljena iz beljakovin. Celo naš imunski sistem je sestavljen iz beljakovin. Aminokisliline, iz katerih so beljakovine sestavljene, so temelj vsega živega. Po drugi strani moramo biti previdni. Dieta z veliko beljakovinami vzpodbuja nenormalno stanje presnove, ki se imenuje ketoza. Celice začnejo proizvajati nenormalne kemične snovi, ketonska telesa. Telo se jih poskuša reševati s povečanim izločanjem urina. To se na začetku kaže v obliki hitre izgube teže. Maščobe še vedno ostajajo v telesu. Izgublja se napačna snov iz telesa.

Če uživamo preveč beljakovin v obroku, naraste nivo inzulina v telesu, višek beljakovin pa se nalaga v obliki maščob. Po takšnih dietah se navadno še bolj zredimo. Ključ za doseganje in ostajanje v coni bi lahko bil v nadziranju ravnovesja eikosanoidnih hormonov. Teh hormonov ni možno dodajati telesu od zunaj, ker so izredno močni in preveliki odmerki le-teh lahko pripeljejo do motenj telesnih funkcij. Doseganje cone in zadrževanje v njej pomaga pri preprečevanju bolezni srca in ožilja, preprečuje ali zavira rakasta obolenja in pozitivno vpliva na druge bolezni, kot so: sladkorna, artritis, depresije, alkoholizem in druge kronične bolezni.

Telo ima svojo lastno inteligenco. Genetsko gledano, ni možno izgubljati več kot 450 do 700 gramov telesne maščobe na teden. Če na teži izgubljam več, potem je to izguba tekočin in mišične mase. Ljudje, ki hitro hujšajo, delujejo utrujeno,

ker izgubljajo na mišični masi.

Pomembno si je zapomniti dve ključni stvari za trajno izgubo viška telesne teže s pomočjo diete, ki ustreza coni:

1. od maščob v hrani se ne redimo,
2. uživati moramo maščobo, da bi se rešili maščobe.

Ti trditvi nasprotujeta vsemu, kar ste do sedaj slišali o dietah in hujšanju.

Inzulin zmanjšuje nivo sladkorja v krvi, glukagen pa ga zvišuje. Komunikacija in trajno ravnovesje med njima je ključ za preživetje. Izločanje inzulina stimulirajo ogljikovi hidrati, posebej tisti, z visokim glikemijskim indeksom, kot so kruh in testenine. Glukagen, ki ga izloča žleza slinavka, stimulirajo beljakovine. Ključno hormonsko ravnovesje med inzulinom in glukagenom je odvisno od:

1. velikosti obroka - višek kalorij stimulira izločanje inzulina,
2. razmerja med beljakovinami in ogljikovimi hidrati v vsakem obroku. Idealno razmerje beljakovin in ogljikovih hidratov je vedno 0,75 ali pa 3 grame beljakovin na vsake 4 grame ogljikovih hidratov.

Vsakič, ko zaužijemo hrano, vzamemo zdravilo ali strup v naše telo.

Pravila na poti do cone

Nikoli ne zaužijmo več beljakovin, kot je to potrebno. Pri pretiranem vnosu beljakovin v telo, obstaja kar nekaj nevarnosti. Čim več zaužijemo beljakovin, tem več kalcija izločimo z urinom in tako povečujemo tveganje za nastanek osteroporoz. Prehrana, ki vsebuje veliko beljakovin, lahko poškoduje delovanje ledvic.

Vsakokrat, ko zaužijemo obrok hrane, pazimo na razmerje 1 : 1 med beljakovinami in ogljikovimi hidrati – enota beljakovin na enoto ogljikovih hidratov.

Zaužijmo beljakovine v vseh obrokih, in sicer zaužijmo 3 male obroke in 2 vmesna obroka na dan.

Nikoli ne dovolimo, da mine več kot 5 ur, ne da bi pojedli večji ali manjši obrok.

Viri beljakovin vsebujejo malo maščob.

Ogljikove hidrate uživajmo iz skupine ugodnih ogljikovih hidratov (sadje in zelenjava).

Maščobe uživajmo iz skupine nenasičenih maščob.

Ne zaužijmo več kot 500 kalorij po obroku ali 100 v majhnem obroku.

Prehrano »v coni« koristijo športniki, osebe z boleznimi srca in ožilja in vsi tisti, ki želijo živeti zdravo.

Zaključek:

V svetu, v katerem živim, je obilje hrane vprašljive kakovosti, z veliko dodatkov, barvil, nasičenih maščob, brez mineralov in vitaminov, ki jih je vsebovala hrana v časih, ko se je pridelovala na naraven način. S pojavom zamrznjene hrane in restavracij s hitro prehrano, veliko ljudi pozablja na sveže sadje in zelenjavo. Okrepiti je treba zavest, »da smo to, kar pojemo«. Torej, ko kupujemo hrano, je pomembno vedeti, kako je pridelana.

Antonija Krajnc

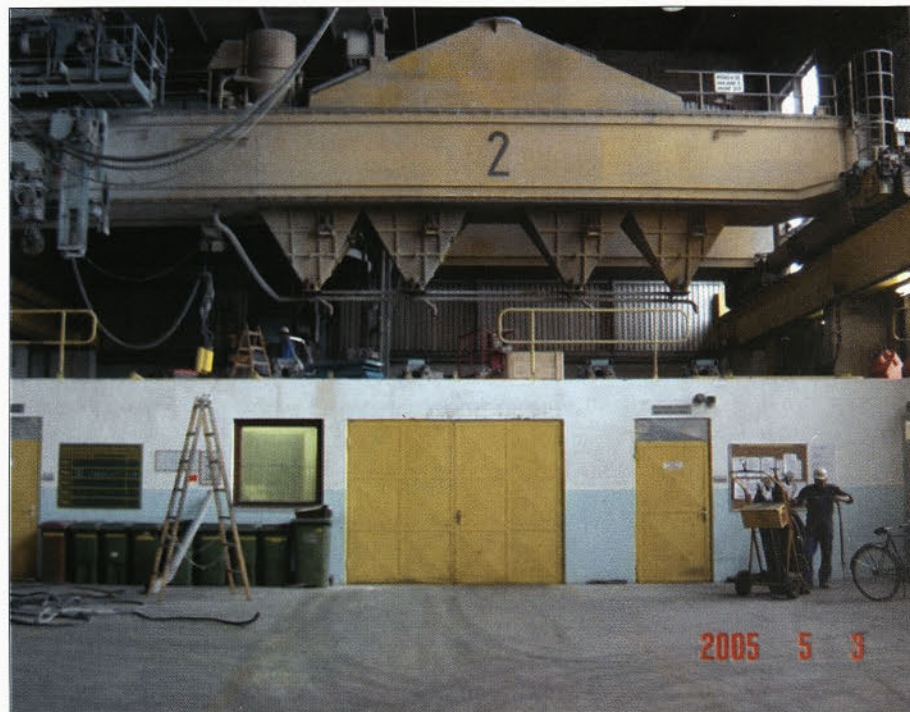

Generalni remont žerjava PTM2 v HC

Elektrolizna hala C, ki je zgrajena v prvi fazi modernizacije, šteje že 17. leto obratovanja. Tudi vse naprave v tem obratu so enako stare. Od teh so, poleg 80 elektroliznih celic, najbolj pomembni žerjavi PTM (1, 2 in 3), s katerimi poslužujemo peči. Pravimo jim tudi »srce elektrolize«, saj brez njih proizvodnja aluminija v HC ni možna. Naj na kratko opišem, da z vsakim od teh žerjavov polnijo peči z glinico in kriolitom, zamenjujejo anodne bloke, prebijajo skorjo nad talino, čistijo peči grud in nečistoč, zasipavajo bloke, nastavljajo višino anodnih blokov, črpajo aluminij in še kaj. Vse funkcije upravlja žerjavist iz kabine ali iz tal s pomočjo tastature. Skratka, zaradi številnih delovnih operacij, ki jih z njimi izvajamo, sledi, da je naprava tehnično in tehnološko zelo zahtevna, temu primerno pa je zahtevno tudi vzdrževanje. Po izgradnji 2. faze elektrolizne hale C, leta 2002, imamo skupno pet takšnih žerjavov, od tega so štirje vedno v pogonu, eden pa je rezerva oziroma služi kot preventiva. Tako so prvi trije najstarejši žerjavi po dolgih letih neprekinjenega delovanja v zahtevnih pogojih elektrolize, kljub rednemu vzdrževanju, potrebni večje obnove. Dotrajala je elektroinstalacija in hidravlični pogoni. Že pred dvema letoma smo se z vodstvom elektroliz odločili za generalne remonte s ciljem, da jim podaljšamo življenjsko dobo za naslednjih 15 let.

Glede na stanje smo se lotili najprej obnove žerjava PTM2. Priprave so se začele že leta 2003, saj je bilo potrebno priskrbeti originalne nadomestne dele (predvsem od ECL-a), izbrati kvalitetnega izvajalca obnove elektroinstalacij (EL-Senčar d.o.o. Ptuj) in izvajalca za pleskanje (PLESKAR d.d. Ptuj). Vsa ostala remonta, strojna in montažna dela, obnovo instalacij za zrak in drugo pa smo izvedli sami v vzdrževanju elektroliz in s servisnimi enotami vzdrževanja, kot si sledijo:

- vzdrževanje dvigal (obnova 25 t in 5 t dviga, zamenjava reduktorjev, koles in zavor),
- vzdrževanje hidravlike (zamenjava hidr. agregata, hidr. valjev in instalacij ter nadzor),
- vzdrževanje kompresorja in reduktorjev (zamenjava kompresorja in obnova reduktorjev),
- elektrovzdrževanje (obnova elektromotorjev, transformatorjev, pog. uporov ter izolacij),
- strojna delavnica (izdelava elementov in sklopov ter pomoč pri delu),
- vzdrževanje vozil (obnova sklopov za žerjav in obnova kabine),

- vzdrževanje avtom. naprav (nastavitve tehtnice na kavljju).

Fizično smo začeli z deli 3. maja 2005. V treh mesecih intenzivnega dela smo obnovili ali zamenjali vse sklope, zamenjali v celoti elektroinstalacijo, hidravlične – pnevmatske in krmilne elemente, instalacije, izvršne elemente ter pogone. Izvedli smo kar nekaj izboljšav ter posodobitev, vgrajena oprema pa je sodobnejša, podobno kot je na novih žerjavih. Pri remontu je delalo cca. 60 delavcev različnih profilov

in obsega del. Seveda se je največ aktivnosti izvajalo v Vzdrževanju elektroliz, kjer smo vodili ta projekt, usklajevali potek dela, spremljali stroške in izvajali nadzor izvedbe del.

Poudariti moram, da smo se pri tem projektu vsi sodelujoči maksimalno angažirali in vseskozi verjeli v končni uspeh, zato je remont potekal brez večjih zastojev in po planu. Vzdrževalci smo ponovno dokazali, da znamo združiti znanje in izkušnje, saj smo izvedli zahtevno delo, ki bi nam ga še Francozi zavidali in se lahko od nas kaj naučili! Skupaj s firmo Senčar in Pleskar smo opravili delo, na katero smo lahko ponosni. Potrudili pa so se tudi upravljalci žerjavov v pogonu, saj v tem času na srečo ni bilo večjih okvar in zastojev. Naša skupna želja je, da PTM2 še dolgo služi svojemu namenu, v naslednjem letu pa nas čaka še podoben remont na PTM1 in 3, ki bo še uspešnejši, saj nam je sedaj potek dela že veliko bolj poznan.

Žerjav PTM2 smo po uspešni obnovi predali v ponovno obratovanje 29. julija 2005 s krajšo slovesnostjo, zato se zahvaljujem vodjama DE Elektroliz in Vzdrževanja ter g. Francu Visenjaku, članu Uprave, da so nas počastili z obiskom ob tem dogodku. Za konec se vsem, ki ste kakorkoli pripomogli k uspešni izvedbi remonta PTM2, v imenu teama in vodstva elektroliz zahvaljujem in sporočam: **vidimo se na remontu naslednjega PTM-a!**

Med nami je olimpijska zmagovalka

Že dolgo je od tega, ko sem na koncertu pevskega zboru Carmina Slovenica, med množico nastopajočih deklet, opazil znani obraz. Že naslednji dan sem vprašal Metko Vidovič, ki je pred nekaj leti prišla v Talum, ali je pela na ptujskem gradu pri Carmini. S svojim značilnim nasmehom mi je pritrdila. To poudarjam zaradi tega, ker morda ne veste, kako strogi in zahtevni so kriteriji za sprejem v to skupino, saj zborovodkinja izbira le izjemne pevske talente. Zato ni čudno, da so dosegli svetovni sloves. »Trikrat na teden smo vadili, zraven pa sem imela obvezne solo pevske vaje. Pri določeni starosti sem morala oditi, kar je pogoj za ohranitev kvalitete zboru. Res pa je, da zaradi novih obveznosti v službi, dalj časa ne bi zdržala tega tempa,« je še na kratko pojasnila. Moje povabilo k tej reportaži pa ni zaradi njenega petja, ki zasluži vso pozornost, ampak zaradi drugega Olimpa, na katerega se je povzpela. Verjeli ali ne, Metka Vidovič je julija letos s svojo desetino iz Hajdoš postala olimpijska zmagovalka v gasilstvu, in sicer že tretjič zaporedoma.

Ko sva se dogovarjala za ta prispevek, kakor tudi v teku razlage, ni pokazala vzvišenosti, ni se sprenevedala, češ, zlata medalja, tudi, če je le gasilska, je olimpijska in sem z njo nekaj več. Ostala je to, kar je in najbolj jo je razveselilo, da so jo sodelavci spoštljivo dočakali v pisarni, okrašeni z balončki, z »olimpijsko torto«. Preden sva začela o tekmovanju, sem jo zaprosil za kratek opis svojega dela v Talumu. »Januarja naslednje leto bom napolnila 10 let in se mi zdi, da je ta čas zelo hitro minil. Zaposlena sem v finančno-računovodski službi, moja glavna zadolžitev je obračun stroškov proizvodnje. Osnova za obračun so analize podatkov o količinah, porabi materiala, zalogah in ostalih parametrih, ki nam jih posredujejo

proizvodne enote, marketing, nabava in služba za plan in analize. V naši službi zaključimo obračune vsak mesec posebej, kar služi za izdelavo trimesečne, polletne in letne bilance. Na osnovi tega pripravljamo izkaz uspeha poslovanja Taluma. Je zahtevno in zanimivo delo. Z dobrimi sodelavci ni nič težko,« je pojasnila.

Vrnimo se h gasilstvu?

»V moji vasi, Hajdošah, in v moji družini je gasilstvo del vsakdana. Od otroštva me je oče k temu navajal, saj je tudi on gasilec od svojih mladih let. Prav tako je bil mentor večim desetinam, zadnja leta pa tudi tekmovalcem. Moram povedati, da zgodovina gasilstva vključuje tudi kulturne in druge dejavnosti. Naše društvo je bilo osnovano že leta 1954. Vedno so bile zraven ženske in povem lahko še, da sta v prvi ženski desetini v društvu nastopali moji dve teti. Moja desetina, s katero smo tretjič osvojile olimpijsko odličje, je nastajala že od pionirskih vrst.«

Pot do uspeha...

»Kot že rečeno, z manjšimi zamenjavami smo bile skupaj od malega. Takrat ni bilo toliko drugih možnosti za aktivnosti in zabavo, kot jih imajo današnji otroci. Nam pa je to omogočalo društvo, kjer smo poleg prijetnega druženja spoznavali tudi radost tekmovanja. Vedno smo imele dobrega mentorja, kar je odločilno za uspeh. Tekmovanja se vrstijo od občinskih, regijskih do državnih. Na državno tekmovanje gredo po tri ekipe iz vsake kategorije, to so članice, člani in poklicne enote. Obstajajo še pionirske in mladinske enote. Če se osredotočimo na nas, na članice, je treba vedeti, da imamo članice A in članice B. Zmagale smo kot članice A, kar pomeni, da nismo dobile točk na leta, kot jih dobijo v skupini B, kjer morajo biti tekmovalke starejše od 30 let.

Postopek kvalifikacij je takšen, da se moraš uvrstiti med tri najboljše ekipe na državnem prvenstvu, ali med tri najboljše v tekmovanju za pokal Gasilske Zveze Slovenije. V kvalifikacijah za olimpijado tekmujejo tri najboljše skupine iz državnega in tri skupine iz pokalnega tekmovanja Gasilske Zveze Slovenije. Za končni izbor na olimpijado moraš biti najboljši, torej prvi, ker drugo mesto ne pelje na olimpijado. Me smo zmagale in sledilo je obdobje še intenzivnejših priprav. Lahko bi rekla, da so priprave na olimpijado potekale štiri leta. V tem času so z nami delali kondicijski trener in mentorja.«

Kako pa poteka sama olimpijada?

»Tukaj veljajo pravila Mednarodne gasilske organizacije - CTIF. Sodelujejo prostovoljci, kakor tudi profesionalci. Naša desetina je tekmovala v skupini prostovoljnih gasilskih društev v kategoriji članic A. Tekmovanje je potekalo v dveh disciplinah: vaja z motorno brizgalko in štafetni tek z ovirami. Vaja z motorno brizgalko predstavlja tehnični del tekmovanja. Tekmuje devet gasilk in vsaka ima točno določeno nalogo, kot na primer sklapljanje sesalnih cevi na motorno brizgalko, spajanje B cevi do trojaka in C cevi od trojaka. Pri tem delu je potrebno veliko koncentracije in kondicije, saj je vmes veliko teka. Šteje se čas in kvaliteta spojev, so pa tudi kazenske točke za nepravilno delo tekmovalk. Pri štafeti vsaka tekmovalka preteče 50 metrov, namesto palice nosimo ročnik. Na tej razdalji so tri ovire, dve gredi in en rov. Ta rov je v resnici vodoravna cev premera le 80 centimetrov, dolga 8 metrov, ki jo mora tekmovalka hitro premagati, kar je za gledalce najbolj atraktivna točka. To je toliko bolj zanimivo, ker se tekmuje istočasno na treh progah in se točno vidi, katera desetina zmaguje. Vse je podobno kot v praksi, le da takrat priteče voda pod

velikim pritiskom in če nimaš dobro spetih cevi, te lahko sunek razpetih cevi resno poškoduje.«

Ali je bila vaša zmaga prepričljiva?

»Zmagale smo pred Avstrijkami in Poljakinjami. Avstrijke so se profesionalno pripravljale in so pričakovale zmago. Naša prednost je bila za tri sekunde, kar je zelo prepričljivo. V drugih kategorijah so odločale celo stotinke. Olimpijada je bila v Varaždinu, zelo dobro organizirana in bilo je tudi veliko gledalcev. Sodelovalo je 16 držav, v glavnem iz Evrope, prisotni pa so bili tudi gostje iz Koreje. Povedati moram, da iz Slovenije ni bilo pravega medijskega odziva, kar je prav žalostno glede na tradicijo gasilstva in na uspehi Slovenije. Zraven naše desetine je nastopala tudi desetina članov B iz Hajdoš, v kateri nastopa tudi Marjan Horvat, ki je prav tako zaposlen v Talumu. Zasedla je odlično drugo mesto.«

Še in še bi lahko Metka razlagala, vendar ni prostora in moram zaključiti s poudarkom, da ji ta zmaga veliko pomeni. Gre za enkratni občutek, ki ga z besedami ne more opisati. Lahko jo razumemo, saj je v gasilstvu že celo življenje in je v to vložila dneve in leta. Olimpijada se organizira na vsaka štiri leta, kar pomeni, da so že dvanajst let neprekinjeno najboljše na svetu. Izkušnje in znanje, ki jih je nabrala, želi prenesti na mlajše generacije. »Ne razmišljam o tem, da bi prenehala. To me v teh dneh vsi sprašujejo, enostavno ne morem reči, da imam zaenkrat dovolj! Res pa je, da po tem uspehu v bližnji prihodnosti velikih tekmovanj ne pričakujem več. Hvala bogu.«

Ivo Ercegović

Razmišljanja udeležencev ekskurzije v firmo Tuba Ljubljana

Ivo Lončarič, vodja krožka:

Člani krožka za Sistemsko kakovost iz DE Rondelice smo bili na strokovni ekskurziji v Tubi Lajovic v Ljubljani. Predstavniki firme nas je na začetku podrobno seznanil s tehnološkim procesom proizvodnje tub in doz, ki jih izdelujejo iz aluminija in plastike. Za nas je bila pomembnejša izdelava tub iz aluminija, saj je ta firma naš kupec. Po predstavitvi so nas popeljali po proizvodni hali, kjer smo si ogledali proizvodnjo. Ogled je bil zelo koristen, saj smo se seznanili, kako določene napake na rondicah vplivajo na izdelavo tub, kar nam bo zagotovo koristilo pri našem delu. V

imenu članov krožka bi se zahvalil vodstvu DE Rondelice, ki nam je ekskurzijo omogočilo.

Smiljan Kojc:

V firmi Tuba Ljubljana so nas lepo sprejeli. Teoretično in praktično je bil prikazan postopek izdelave tub in doz. Tako kot naši izdelki, morajo biti tudi pri njih izdelane tube in doze kvalitetne. Med ogledom proizvodnje mi je najbolj ostala v spominu prijaznost vseh zaposlenih v Tubi.

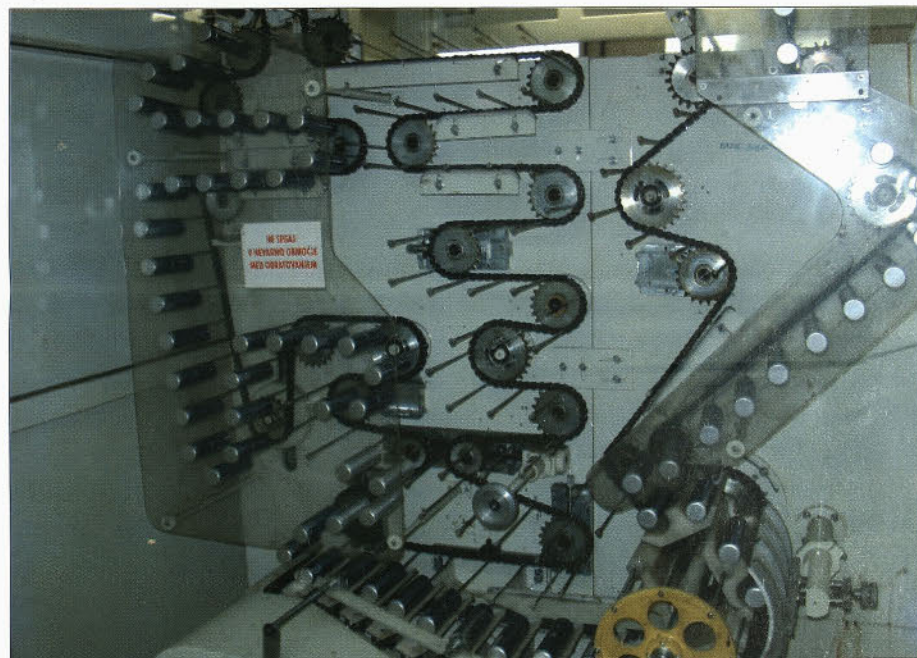
David Vrečko:

Po uvodnem teoretičnem predavanju je sledil ogled proizvodnje, ki je bil zelo zanimiv, saj nas je večina prvič videla, kako iz "naših" rondic nastanejo tube in doze. Ogledali smo si tudi linije za plastične tube. Ekskurzija je bila zelo zanimiva in poučna.

Bogdan Kores:

Povabilu vodstva DE Rondelice, da se udeležim ekskurzije v Tuba Ljubljana, sem se z veseljem odzval. V prijetnem in veseljem vzdušju smo se v sredo, 13. 7., odpravili proti Ljubljani. V Tubi so nas

lepo sprejeli, najprej smo se seznanili z organiziranostjo in proizvodnjo v podjetju. Predstavljena nam je bila široka paleta njihovih proizvodov ter postopki izdelave. Zaradi dobro pripravljene predavanja, smo spoznali postopke predelave rondelic, še preden smo vstopili v proizvodnjo. Ogled predelave in izdelave je bil zanimiv in pester. Posamezne linije smo si lahko ogledali od blizu, tako da smo videli in razumeli celoten postopek izdelave tub in doz. S slišanim in videnim v Tubi sem zadovoljen, hkrati pa upam, da bom imel priložnost se udeležiti še kakšne podobne ekskurzije.

Aktivnosti sindikalistov

Kegljanje za pokal »SKEI – Talum 2005«

V petek, 1. 7. 2005, se je odvijalo kegljaško posamično prvenstvo Talum-a. Tekmovalo se je po skrajšanih kegljaških pravilih na 100 lučajev (50 na polno in 50 na čiščenje). Kegljanja se je udeležilo preko dvajset sodelavcev, kar kaže na rahel vzpon zainteresiranosti za ta šport.

Tokrat so razočarala dekleta, saj se niti ena sodelavka ni opogumila, da bi sodelovala v tem, sicer garaškem športu. Upamo, da se bo v bodoče zgodil kakšen premik tudi na tem področju.

Ker tudi tukaj veljajo določena pravila, sta sojenje dobro opravila ga. Nada iz Kegljaškega kluba Drava Ptuj in naš sodelavec, Miran Haladeja, za kar se jima iskreno zahvaljujemo.

Zahvala gre tudi Upravi družbe, in sicer za pomoč pri izvedbi tekmovanja.

In na koncu še prejemniki pokalov:

1. mesto	Miran Haladeja	DE Rondelice	392 podrtih kegljev
2. mesto	Miran Pešl	DE Elektrolize	391 podrtih kegljev
3. mesto	Milan Fajt	Službe	385 podrtih kegljev

Milan Fajt

		SESTAVIL: JANKO ŠEGULA		VODJA DE GNETNE ZLITINE	ALENKA (LJUBK.)	SL. PISATELJICA (MUCK)	TRGOVEC Z ŽITOM (NEKDAJ)	OČE	NOSLJANJE	PREBIVALEC ISTRE		
		UGROFINSKO LJUDSTVO										
		VNETJE SPODNEGA TANKEGA ČREVESJA										
		ZAPORNIK, JETNIK										
		OTOK V OTOČJU TUAMOTO						ORANJE				
								USTALJENOST, VZIVETOST				
TALUM	SLAVKO DUŠČAK PEČATO-SLOVEC			IRIDIJ	VOJSKA (ZAST.)	VRSTA AFRŠKEGA GLASBILA, PODOBNO LUTNI	RAZLIČNA SOGLASNIKA		KAMNINA, GNAJS			
							MEDICA		SILICIJ			
	TAJNOPIS (REDKO)								MONGOLSKI VLADARSKI NASLOV			
	FOTOGRAFSKO RAZVIJALO								POLNITO ZA SLADICE			
	PLESNA SKLADBA IZ OBDOBJA RAGTIMA			JOHN OSBORNE				RADIJ	SL. PISATELJ (ROK, 1920)			
	SL. OPERNI PEVEC IN PEDAGOG (DORIAN, 1895- 1966)			ZIMSKA PADAVINA				TRAJNA, KRONIČNA BOLEZEN (MED.)	OLIVER HARDY			
	DRUGA IN ZADNJA DOBA SREDNJEGA DEVONA			TEKOČE STOPNICE				POSTELJNO POKRIVALO				
								FR. SMUČAR (JOEL)				
								ŠPANSKO ŽENSKO IME				
	IVAN ŠUBIC		STANKO VRAZ ZAČETEK AZBUKE			AM. PEVKA IN IGRALKA (ZADORA, 1956)			OSEBNI ZAJMEK		ANG. BIOLOG (WILLIAM, 1861- 1926)	IZRAELSKO PRISTANIŠČE
						VARNOŠTNI SVET			RAZLIČNA SAMO- GLASNIKA			
	LOVSKA PREŽA (STAR.)									KOŠARKARSKA LIGA V ZDA		
										MAJHNO PLOVILO		
	POSTAVKA, TRDITEV					LJUDSKO IME ZA KORIANDER						
						ORGAN, KI TVORI IZLOČKE - SLUZ						
ALUMINIJ	SIRIJSKI VODITELJ (HAFEZ AL, 1928- 2000)	MORSKA RIBA, SMOKVAČA	LOJZE ŽAGAR			IT. IGRALKA (MIRANDA)			POGORJE V FOKIDI, GRČIJA			
			GRŠKA ČRKA			GLAVNO MESTO JORDANIJE			GLAS PRI KIHANJU			
	SL. MATEMATIK (VLADIMIR MIŠO)							KRAJ PRI TOLMINU				SUŽENJ V STARI SPARTI
								NEKDANJA TOVARNA V MARIBORU				
	NAČRTNOST, PREMIŠLJENOST											
	PREZGODNJE ODMIRANJE TKIVA									BRIT. TAJNA SLUŽBA MED II. SVETOVNO VOJNO		
	PRITRDLJNICA		NORDIJSKA BOGINJA MORJA									TROTIL
												RASTLINA NA VLAŽNIH TLEH

SLOVARČEK

GIVETIJ

– DRUGA IN ZADNJA DOBA
SREDNJEGA DEVONA,

RINOLALIJA

– NOSLJANJE, GOVORJENJE
SKOZI NOS,

BATESON

– ANGLEŠKI BIOLOG
(WILLIAM, 1861-1926),

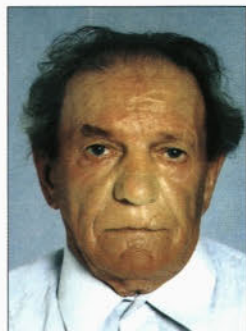
CAJNARICA

– NEKDANJA FUŽINARSKA
NAPRAVA ZA PREDELAVO
CAJGLOV V PALICE.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega očeta Alojza Krajncja iz Majšperka, Spodnja Soča 16, se iskreno zahvaljujemo sindikatu Taluma za podarjeno cvetje, odigrano tišino in izrečeno sožalje.

Žalujoči vsi njegovi.

ZAHVALA

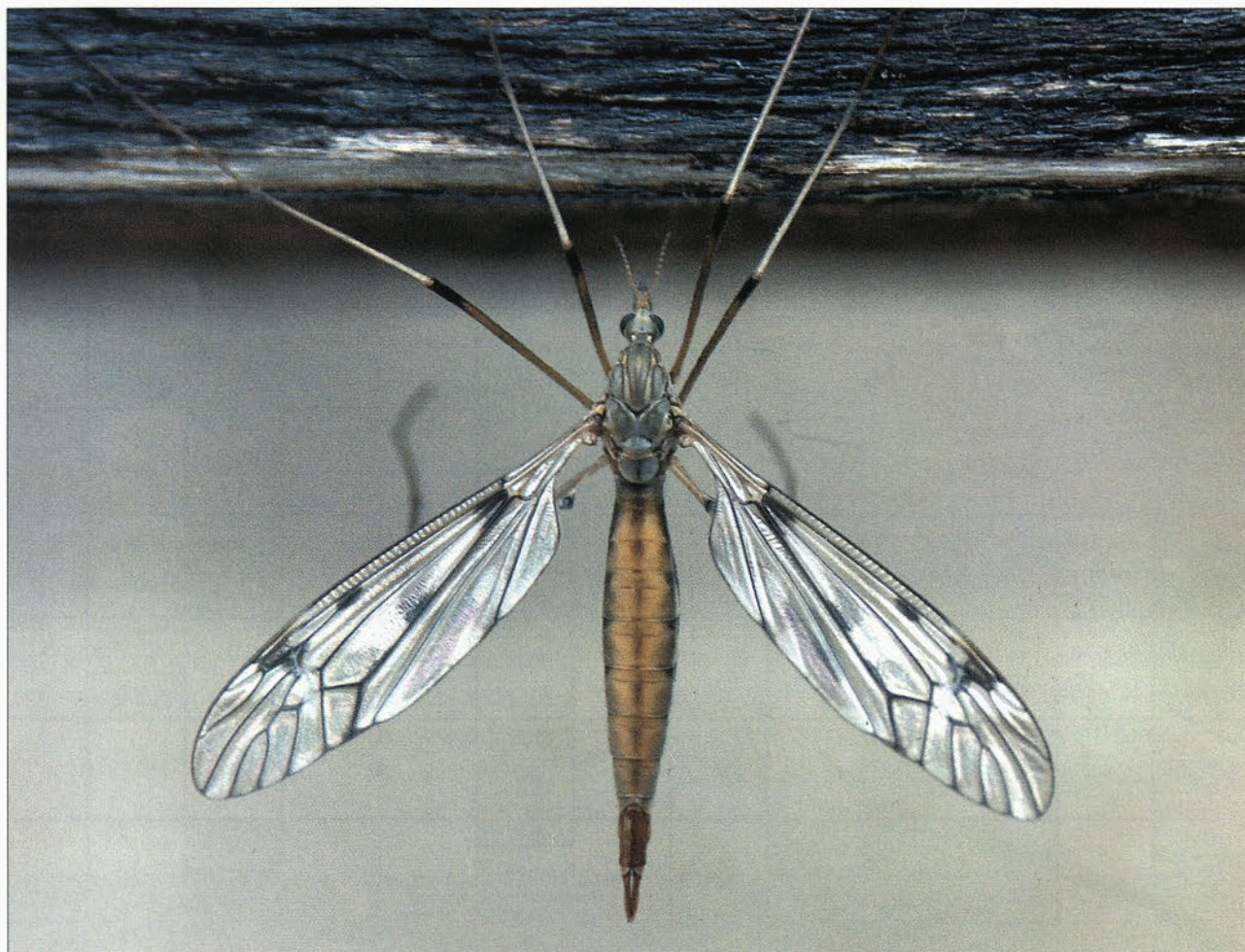
Ob boleči izgubi moža, očeta in tasta Karla Leskovarja iz Apač 249, se iskreno zahvaljujemo sodelavcem prve in druge izmene DE Izparilniki za izrečeno sožalje in vsestransko pomoč. Prav lepa hvala tudi sindikatu Taluma za darovano cvetje, odigrano tišino, izrečeno sožalje in vso ostalo pomoč.

Žalujoči: žena Katica, sinova Martin in Karli z družinama.

Fotografija meseca

Avtor: Srdan Mohorič

Piknik 2005

